

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKA - TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Německo jako hospodářský vůdce Evropy
Germany as Economic Leader of Europe

Student: David Stašek

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.

Ostrava 2012

Zadání bakalářské práce

Student:

David Stašek

Studijní program:

B6202 Hospodářská politika a správa

Studijní obor:

6210R004 Eurospráva

Specializace:

00 Eurospráva

Téma:

Německo jako hospodářský vůdce Evropy
Germany as Economic Leader of Europe

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Integrační procesy v Evropě po 2. světové válce
  3. Postavení a význam Německa při budování hospodářské spolupráce v Evropě
  4. Komparace německé ekonomiky s ekonomikou Evropské unie
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

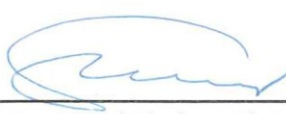
FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 805 s. ISBN 978-80-7325-180-2.
TOMEŠ, Zdeněk. *Hospodářská politika 1900-2007*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 264 s. ISBN 978-80-7400-002-7.
ZLÝ, Bohumír. *Úvod do teorie mezinárodní ekonomické integrace*. 1. vyd. Brno: Tribun EU, 2009. 284 s. ISBN 978-80-7399-719-9.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

prof. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracoval samostatně.

V Ostravě dne 11. 05. 2012

.....
David Stašek

Tímto bych rád poděkoval především paní doc. Ing. Lence Fojtíkové, Ph.D., vedoucí mé bakalářské práce, za cenné rady při jejím zpracování.

Obsah

1	Úvod.....	- 5 -
2	Integrační procesy v Evropě po 2. světové válce	- 6 -
2.1	Poválečná obnova evropského hospodářství	- 6 -
2.2	Rada Evropy	- 7 -
2.3	Evropská společenství	- 8 -
2.3.1	<i>Evropské společenství uhlí a oceli .....</i>	<i>- 8 -</i>
2.3.2	<i>Evropské společenství pro atomovou energii.....</i>	<i>- 10 -</i>
2.3.3	<i>Evropské hospodářské společenství .....</i>	<i>- 11 -</i>
2.4	Prohlubování evropské spolupráce	- 13 -
2.5	Shrnutí kapitoly	- 16 -
3	Postavení a význam Německa při budování hospodářské spolupráce v Evropě. -	17 -
3.1	Poválečná situace v Německu	- 17 -
3.1.1	<i>Rozdělení Německa .....</i>	<i>- 20 -</i>
3.1.2	<i>Problémy uvnitř rozpolceného Německa.....</i>	<i>- 22 -</i>
3.1.3	<i>Rozdílná koncepce hospodářství v západní a východní oblasti země .....</i>	<i>- 23 -</i>
3.2	Počátky mezinárodní spolupráce	- 24 -
3.2.1	<i>Vstup SRN do EHS a EURATOM.....</i>	<i>- 25 -</i>
3.2.2	<i>Budování jednotného vnitřního trhu .....</i>	<i>- 26 -</i>
3.3	Pozice a význam sjednoceného Německa v prohlubování evropské integrace	- 28 -
3.3.1	<i>Znovusjednocení Německa .....</i>	<i>- 29 -</i>
3.4	Role SRN při přijímání společné evropské měny	- 30 -
3.5	Pozice SRN v unijním rozpočtu a její vliv na rozhodovací procesy v EU	- 32 -
3.6	Shrnutí kapitoly	- 34 -
4	Komparace německé ekonomiky s ekonomikou Evropské unie.....	- 36 -
4.1	Srovnání úrovně základních makroekonomických veličin v SRN s EU	- 36 -
4.2	Německá role v ekonomické krizi eurozóny	- 46 -
4.3	Iniciativy SRN v oblasti fiskální spolupráce v EU	- 48 -
4.4	Shrnutí kapitoly	- 52 -
5	Závěr.....	- 55 -
	Seznam použité literatury.....	- 58 -

Seznam zkratek ..... - 62 -

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Seznam příloh

Přílohy

1 Úvod

Spolková republika Německo se již dlouhodobě drží na postu hospodářského vůdce evropského kontinentu. Cesta k této pozici ovšem pro zemi nebyla snadná. Již po skončení druhé světové války v roce 1945 byla SRN rozdělena čtyřmi vítěznými mocnostmi a odlišný vývoj hospodářství v západní a východní části země, včetně politického odloučení, způsoboval napětí na celém kontinentě. Na konci studené války v roce 1990 došlo k znovusjednocení země a SRN se tak opět jako jednotný stát začala zapojovat do politického i ekonomického dění v Evropě. Evropa samotná však od konce druhé světové války udělala obrovský pokrok ve svém sjednocování. Západní Německo orientované na demokratické struktury se do rozvoje spolupráce mezi evropskými zeměmi zapojovalo již od samotného počátku a mělo na zrodu Evropské unie velký podíl.

Práce je rozdělena do tří tematických kapitol. V první z nich je předložen teoretický základ v podobě popisu vývoje evropské integrace od konce druhé světové války až do současnosti. Částí kapitoly je rovněž rozbor základních důvodů k evropské spolupráci a posléze i samotný vznik Evropských společenství.

Obsahem druhé tematické kapitoly je již zaměření na konkrétnější úlohu SRN v rozvoji evropského integračního procesu. V textu je shrnut politický i ekonomický vývoj země od roku 1945 až po současnost a včetně toho jsou nastíněny iniciativy SRN na poli evropské spolupráce, i její velká role při přijímání společné evropské měny, eura.

V poslední kapitole je hlavním tématem detailnější analýza současné hospodářské situace SRN a pomocí vybraných makroekonomických ukazatelů je srovnávána s jednotlivými zeměmi EU i všemi dalšími šestadvaceti státy jako celkem. Pomocí těchto analýz je tak vyhodnocováno současné ekonomické postavení SRN v Evropské unii.

Hlavním cílem předkládané bakalářské práce je zdůraznění role SRN ve vývoji evropské integrace a především srovnání a vyhodnocení aktuální ekonomické situace země v rámci celé Evropské unie.

Pro zpracování bakalářské práce byly využity zejména knižní publikace týkající se vývoje evropské integrace a dále data z oficiálních internetových stránek Evropského statistického úřadu a OECD.

2 Integrační procesy v Evropě po 2. světové válce

První myšlenky o sjednocené Evropě se datují až do antického Řecka, jehož ideály o integračních tendencích v jistém směru ve středověku zrealizovala na rozmáhajícím se křesťanství a kulturní blízkosti evropských národů postavená Svatá říše Římská, která ovšem sledovala spíše možnost uplatnění moci nad rozsáhlou oblastí a efektivnější obranu svého území, než evropskou integraci v tom smyslu, v jakém ji vnímáme dnes (Panfil, 2003).

Až teprve události druhé světové války představovaly pro mnohé průkopníky integrace Evropy významný impuls. Válka dala všem na vědomí, že je třeba nalézt a aplikovat takové mechanismy, které by zmírnily rivalitu mezi jednotlivými státy a tím pádem do budoucna zamezily tomu, aby se podobné události opakovaly. Udržení dlouhodobého míru v Evropě ale nebyl jediný cíl, důležitou roli také hrála těžká poválečná hospodářská situace. Probíhající boje ustupující německé armády se spojenci na západě a s Rudou armádou na východě postihly nejen průmyslová odvětví, ale i zemědělství a především komunikace v mnoha státech Evropy. Jak ale tvrdí Luňák (1997), na těžké ekonomické situaci neměly podíl pouze boje, ale také platební neschopnost evropských zemí, která vznikla v důsledku rostoucího dovozu. Proto bylo potřeba řešit tento problém pomocí finanční podpory od států stojících mimo zdevastovanou Evropu.

2.1 Poválečná obnova evropského hospodářství

Významně se na obnově poválečného hospodářství na evropském kontinentě podílel Marshallův plán, jehož posláním, založené na distribuci finanční a materiální pomoci evropským zemím, poprvé prezentoval americký státní tajemník George C. Marshall v červnu 1947. Tento obrovský plán na obnovu Evropy počítal s poskytnutím částky 12,5 mld. dolarů v rozmezí let 1948-1952¹, přičemž USA nesledovaly pouze hospodářskou obnovu kontinentu, ale také vytvoření nového trhu pro své výrobky a vybudování strategických obchodních, i politických vztahů. Plán byl projednáván na pařížské konferenci, která se konala na přelomu června a července 1947. Zlomovým okamžikem konference bylo odmítnutí této pomoci ze strany SSSR, který musely následovat i země, spadající do sféry jeho vlivu, což byla obrovská chyba, která měla za následek to, že ony státy jsou dodnes na hospodářsky nižší úrovni, než vyspělejší země západní Evropy.

---

¹ Z této částky například Velká Británie získala 6,9 mld., Francie 5,5 mld., Spolková republika Německo 3 mld., Itálie 2,9 mld. dolarů (Fiala, Pitrová, 2009).

Dalším důležitým krokem kromě Marshallova plánu bylo založení Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC, Organisation for European Economic Cooperation).² Existovaly zde ale velké rozdíly v pohledu zakládajících zemí na pravomoci organizace a její celkový směr. Například Francie měla zájem na vzniku nadnárodně orientované organizace, naopak Velká Británie chtěla seskupení suverénních států, spolupracujících na bázi mezinárodní dohody. 16. dubna 1948 tedy vznikla OEEC postavená na kompromisu obou rivalských zemí a zabývala se především agendou související s distribucí Marshallova plánu, ale také pracovala na odstranění tarifů a kvót, či jako poradce v oblasti mezinárodního obchodu. 14. prosince 1960 byla nahrazena Organizací pro evropskou hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD, Organisation for European Cooperation and Development). Tyto snahy o poválečnou obnovu Evropy a především vznik zmíněné organizace lze považovat za první konkrétnější kroky k evropské integraci (Fiala, Pitrová, 2009).

2.2 Rada Evropy

7. května 1948 se v Haagu konal Evropský kongres, kterého se účastnilo přes 700 delegátů, včetně Konrada Adenauera či Roberta Schumana.³ Výsledkem kongresu bylo přijetí důležitých dokumentů (Politické prohlášení, Ekonomické a sociální prohlášení, Zpráva Evropanům), které sloužily jako podklad pro založení Rady Evropy (5. května 1949), což byla první organizace po 2. světové válce, která se věnovala evropské politice a podpoře užšího propojení a spolupráci jednotlivých evropských zemí. Orgány rady jsou Výbor ministrů a Parlamentní shromáždění. Výbor jakožto rozhodovací orgán je složen z ministrů zahraničí členských států a předsednictví se mění po šesti měsících. Celý Výbor se schází dvakrát ročně na neveřejných zasedáních, a konají se pravidelné konference resortních ministrů. Rozhodnutí Výboru mohou mít formu mezinárodních dohod. Naproti tomu Parlamentní shromáždění je poradním orgánem, jehož členy delegují parlamenty jednotlivých členských států. Schází se třikrát ročně ve Štrasburku a tato zasedání jsou veřejná. Shromáždění je oprávněno Výboru

---

² Zakládajícími státy OEEC byla Belgie, Rakousko, Dánsko, Francie, Island, Irsko, Řecko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Norsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Velká Británie a Západní Německo (Fiala, Pitrová, 2009).

³ Konrad Adenauer byl prvním kancléřem Spolkové republiky Německo a více než kdokoli jiný změnil tvář poválečného Německa, jádrem jeho zahraniční politiky bylo usmíření s Francií. Robert Schuman je považován za jednoho z otců evropské integrace. Schumanův plán (vypracovaný s Jeanem Monetem) představený 9. května 1950 je považován za zrod Evropské unie. *EUROPA: Historie Evropské unie – 1945-1959* [online]. 2011. [cit. 13. 12. 2011]. Dostupné z: <http://europa.eu/about-eu/eu-history/1945-1959/index_cs.htm>.

dávat doporučení a podílet se na rozhodování o rozpočtu Rady Evropy, určeném na správní výdaje.

Nejdůležitějším aktem Rady Evropy je Ústava o ochraně lidských práv a základních svobod, která byla přijata roku 1950 (Weidenhofferová, 1997).

2.3 Evropská společenství

I přes všechny výše zmíněné organizace se nedalo dosud hovořit o užších integračních vazbách v Evropě, jak si je představovaly zejména země Beneluxu či Francie. Ta se stále obávala Německa a jeho případného vojenského vyzbrojení, i když se po válce nacházelo ve zdevastovaném stavu a bylo rozděleno na okupační zóny. Kromě Německa se začal na východě objevovat i další potenciální nepřítel, a to Sovětský svaz. Události roku 1948 (únor v Československu, červnová blokáda Berlína) tedy byly rovněž vzaty v potaz a dále se kladl důraz na posílení atlantických bezpečnostních vazeb.⁴

Nicméně Francie se Německa obávala tak, že chtěla kontrolovat německý rozvoj, zejména oblast ocelářství a těžbu uhlí, což byly klíčové hospodářské sféry pro válečný průmysl. 28. prosince 1948 tak byla podepsána Dohoda o mezinárodní správě Porúří, jejímž úkolem bylo určovat kvóty pro spotřebu uhlí a oceli v Německu.⁵ Nakonec se ale ukázalo, že Dohoda není z dlouhodobého hlediska efektivní – Německo se začalo rýsovat jako suverénní stát (a také jako strategický zadržovatel sovětského vlivu) a omezování rozvoje těžby uhlí nepomáhalo k obnově hospodářství jak v Německu, tak i zbytku Evropy (například samy francouzské ocelářské společnosti byly závislé na dovozu uhlí z Německa) (Fiala, Pitrová, 2009).

2.3.1 Evropské společenství uhlí a oceli

Koncem čtyřicátých let se začala do popředí dostávat myšlenka o vytvoření rozsáhlého evropského trhu.⁶ Na ni navázal tzv. Schumanův plán vypracovaný roku 1950 francouzským ministrem zahraničních věcí Robertem Schumanem a Jeanem Monnetem, který stál v čele francouzského Vysokého plánovacího úřadu. Plán byl zároveň návodem na začlenění Spolkové republiky Německo do svazku západních zemí (Weidenhofferová, 1997).

---

⁴ Míň vznik Severoatlantické smlouvy ze dne 4. dubna 1949, což vedlo k založení Severoatlantické aliance (NATO, North Atlantic Treaty Organisation) (Fiala, Pitrová, 2009).

⁵ Dohodu realizovala Francie, Velká Británie, USA, Belgie, Lucembursko a Nizozemsko.

⁶ Myšlenku do jisté míry inspirovaly země Beneluxu, které již roku 1948 tvořily funkční celní unii (Kučerová, 2003).

Hlavní myšlenkou bylo vytvoření společného evropského trhu pro uhlí a ocel, a tím tak pomocí rozvoje hospodářství evropských zemí zabránit rozšiřování sovětského vlivu. Monnet se domníval, že uzavřené trhy jednotlivých států omezují rozvoj v jednotlivých hospodářských odvětvích. Dle jeho názoru byla nadnárodní správa důležitých sektorů krokem k rozvoji příslušných odvětví a stabilizaci politických vztahů mezi zeměmi. Tuto svoji vizi představil v dubnu 1950 Robertu Schumanovi, který ji podpořil, protože tento projekt konečně prezentoval účinný politický nástroj k řešení vztahů Francie a Německa. Zájem o členství v připravovaném společenství projevila rovněž Belgie, Lucembursko, Itálie a Nizozemsko. Záporně se k celé věci stavěla hlavně Velká Británie, která se důsledku druhoválečného spojení se Spojenými státy Americkými soustředila spíše na spolupráci s nimi, než s evropskými zeměmi. Podobný názor na společný trh s uhlím a ocelí sdílely i severské země, které byly spojeny úzkými obchodními vazbami s Velkou Británií, a princip nadnárodního řízení byl v rozporu s jejich tradičním chápáním státní suverenity.

Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO, European Steel and Coal Community) bylo založeno Pařížskou smlouvou ze dne 18. dubna 1951 (Smlouva o ESUO), která vstoupila v platnost 27. července 1952.⁷ Ta byla uzavřena Německem, Francií, Lucemburskem, Belgií, Nizozemskem a Itálií na dobu padesáti let.⁸ Členské státy tím spojily svůj uhelný a ocelářský průmysl do jednotného trhu, čímž byl učiněn první krok k hospodářské integraci v Evropě (Schrötter, 2003).

To je obecně považováno za první krok ke vzniku Evropské unie, dokonce i Konrad Adenauer chápal tuto událost jako přelom v evropských dějinách a předpověděl, že se Západní Evropa stane vedle USA a SSSR třetí světovou velmocí (Kučerová, 2003).

Problémem ale zůstávaly obavy menších států (především Belgie, Lucemburska a Nizozemska) z toho, že jejich zájmy budou zastíněny potřebami velkých členských států (Francie, Německo). Výsledkem se stala dohoda, která odevzdávala suverenitu v oblasti uhlí a oceli do nadnárodního Vysokého úřadu, který dále spravoval tuto oblast bez dalšího vlivu jednotlivých členských států.

Co se týče institucionální struktury, ESUO zřídilo následující orgány – Vysoký úřad, Radu, Shromáždění ESUO a Soudní dvůr. Vysoký úřad se skládal z devíti členů a jeho prvním předsedou se stal Jean Monnet, otec celé myšlenky o ESUO. Tato instituce měla

---

⁷ Ratifikační proces ve všech účastnických státech zakládané organizace trval přibližně rok.

⁸ Po skončení platnosti Smlouvy o ESUO roku 2002 byla aktiva a pasiva Evropského společenství uhlí a oceli převedena na Evropské společenství.

široké pravomoci, včetně možnosti vyhlášení tzv. stavu zřejmé krize. To znamenalo, že pokud by se ESUO dostalo do větších hospodářských potíží, mohl by Vysoký úřad zasáhnout v podobě výrobních omezení pro jednotlivé podniky a upravit tak obchodní vztahy mezi nimi.

Rada byla mezivládní instituce, která především kompenzovala ekonomické a geografické rozdíly mezi zeměmi, a to díky rovnému principu reprezentace v Radě, který tak garantoval zachování národních zájmu všech zúčastněných. Shromáždění ESUO tvořilo 78 zástupců národních parlamentů a jeho funkcí byla především kontrola – v případě nutnosti mohl být Vysoký úřad Shromážděním jako celek odvolán.⁹ Soudní dvůr byl potom nezávislý na ostatních institucích a skládal se ze sedmi soudců, volených na šest let. Soud měl za úkol dohlížet nad dodržováním Smlouvy o ESUO. Proti rozhodnutí soudu nebylo odvolání.

Zřízení Evropského společenství uhlí a oceli přineslo členům zvýšení produkce obou komodit a posílilo rozvoj jejich vzájemného obchodu. Kromě toho se jednalo o důležitý krok k mírové spolupráci mezi dříve zneprátenými zeměmi (Německo, Francie). Založení této fungující integrační struktury dalo podnět k dalším úvahám o podobných seskupeních i v jiných odvětvích (Fiala, Pitrová, 2009).

2.3.2 Evropské společenství pro atomovou energii

V polovině padesátých let se začínaly do diskusí o prohloubení sektorové integrace dostávat odvětví jako doprava, zemědělství, ale především oblast jaderné technologie. Jádrem bylo vnímáno jako efektivní, levný a nevyčerpatelný energetický zdroj. Bylo potřeba klást důraz také na bezpečnostní aspekty celého odvětví, jak dal na vědomí konec druhé světové války.¹⁰ Zlom ve spolupráci v jaderné oblasti přinesl až tzv. Spaakův výbor¹¹, který po dlouhých jednáních dne 15. února 1956 potvrdil budování evropské organizace pro podporu a kontrolu jaderného výzkumu a společného trhu. Vypracováním základajícím smluv byl pověřen opět Spaakův výbor, který zhotovil Smlouvu o zřízení Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM) a Smlouvu o zřízení Evropského hospodářského společenství (EHS). Oba dva dokumenty byly podepsány 27. března 1957

---

⁹ Německo mělo 18 reprezentantů, Francie a Itálie 10, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko 4 (Fiala, Pitrová, 2009).

¹⁰ Myšleno atomové bombardování Japonských měst Hirošima a Nagasaki ve dnech 6. a 9. srpna 1945 ze strany americké armády, při které zahynulo více než 200 000 lidí (Hart, 2000).

¹¹ Paul-Henri Spaak byl trojnásobným premiérem Belgie, prvním předsedou Evropského parlamentu, prvním předsedou Valného shromáždění OSN a generálním tajemníkem NATO. *BUSINESSINFO.CZ: Slovník pojmů EU – Paul-Henri Spaak*. [online]. 2010. [cit. 15. 12. 2011]. Dostupné z: <<http://businessinfo.cz/cz/clanek/slovník-pojmu-eu/paul-henri-spaak/1000670/55951/>>.

v Římě (tzv. Římské smlouvy). Základním cílem EURATOMU bylo vytvoření společného trhu s nukleárními materiály a podpora jejich mírového využití. Dalšími úkoly byla podpora výzkumu, stanovení nástrojů k dosažení lepší ochrany zdraví a jaderné bezpečnosti, dohled nad jejich dodržováním a společné řízení investic a nákupu ve společném trhu se štěpnými materiály. Prvořadým zájmem bylo nešíření jaderných zbraní, které by se v případném válečném konfliktu mohly stát velice nebezpečnými, jak se ukázalo v Japonsku.

Institucionální struktura do velké míry vycházela z ESUO. Základním orgánem v EURATOMU byla Komise, Rada, Shromáždění a Soudní dvůr. Poslední dvě jmenované instituce byly společné pro ESUO, EURATOM i EHS.

Vztahy na poli jaderné spolupráce se mírně vyostřily roku 1959, kdy Francie začala usilovat o nezávislý rozvoj svého atomového průmyslu. Díky oddělení vojenské a civilní jaderné technologie dosáhla toho, že Komise nebyla oprávněna kontrolovat francouzská jaderná zařízení pro výrobu plutonia.

V konečném výsledku EURATOM nepředstavoval takový úspěch, jakého dosáhlo ESUO, i když se od nově vzniklého integračního seskupení zpočátku díky vysokým cílům očekával. Štěpné materiály zůstaly pod kontrolou členských států, na druhé straně ale vzniklo několik významných výzkumných center a významně se posunul vývoj bezpečnostních systémů jaderných elektráren (Fiala, Pitrová, 2009).

2.3.3 Evropské hospodářské společenství

Stejně jako u Evropského společenství pro atomovou energii, tak i u Evropského hospodářského společenství byla zakládající smlouva podepsána 27. března 1957 v Římě, přičemž vstoupila v platnost až od 1. ledna následujícího roku.¹² Cílem EHS bylo zřízení společného trhu a postupným sbližováním hospodářských politik podporovat následující cíle (Schrötter, 2003, str. 67):

- Harmonický rozvoj hospodářského života v rámci společenství,
- vyvážený a trvale udržený hospodářský rozvoj,
- větší stabilita,
- urychlené zvyšování životní úrovně,
- užší vztahy mezi členskými státy.

---

¹² Smlouvu podepsalo Německo, Belgie, Francie, Itálie, Nizozemsko a Lucembursko.

Kromě výše zmíněných cílů Smlouva o zřízení Evropského hospodářského společenství předpokládala zřízení celní unie mezi členskými státy, zavedení společného celního tarifu a společné obchodní politiky vůči třetím zemím, volný pohyb osob, služeb, zboží a kapitálu v rámci EHS, koordinace hospodářské politiky členských států a ochranu volné soutěže v rámci společného trhu.

Instituce, které EHS řídily, byly opět inspirované modelem ESUO. Byla zřízena Komise, Rada, Shromáždění, Soudní dvůr a Hospodářský a sociální výbor, který hrál poradní roli. Ten v současné době tvoří 344 členů, v čele s předsedou Mariem Sepim.¹³ Prostřednictvím stanovisek k návrhům právních předpisů Evropské unie a stanovisek z vlastní iniciativy vyjadřuje názor organizované občanské společnosti na hospodářská, sociální a kulturní témata, která považuje za závažná. Jeho členy lze rozdělit do tří zájmových skupin: zaměstnavatele, zaměstnance a různé (zemědělci, spotřebitelé, malé a střední podniky, odborné profese, atd.) (Euroskop, 2011).

Budování společného trhu nebylo jednoduché, proto tomuto ambicióznímu cíli byly ku pomoci zřízeny důležité podpůrné nástroje, a to Evropská investiční banka¹⁴ a Evropský sociální fond.¹⁵

Zmíněná Evropská společenství (ESUO, EURATOM, EHS) přinesla možnost budování společného trhu, což zúčastněným zemím poskytlo šanci uplatnit své výrobky a služby na mnohonásobně větším trhu, než kdy předtím. Hospodářská situace se stabilizovala, stejně tak i mírové vztahy mezi zeměmi a začalo se tak uvažovat o dalším rozšiřování.

---

¹³ Původně vědecký pracovník v institutu pro mezinárodní vztahy IAI (Istituto affari internazionali), který vedl Altiero Spinelli. Předsedou EHSV je od roku 2008. *EUROSKOP.CZ: Hospodářský a sociální výbor*. [online]. 2008. [cit. 15. 12. 2011]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/85/sekce/hospodarsky-a-socialni-vybor/>>.

¹⁴ Evropská investiční banka (EIB, European Investment Bank) byla založena na základě Římských smluv roku 1957 jako samostatně stojící instituce a v současné době ji vlastní všech 27 členských států EU. Jejím úkolem je poskytování dlouhodobých úvěrů a záruk na investice, které přispívají k vyváženému hospodářskému vývoji Evropy. *EUROPA: Evropská investiční banka*. [online]. 2011. [cit. 15. 12. 2011]. Dostupné z: <http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/eib/index_cs.htm>.

¹⁵ Evropský sociální fond (ESF, European Social Fund) patří mezi strukturální fondy Evropské unie a slouží ke snižování rozdílů v prosperitě a životní úrovni členských států a regionů Evropské unie (EU, European Union). V současném rámci (2007-2013) je prioritou zvýšení přizpůsobitelnosti pracovníků i podniků za pomoci zlepšeného předvídání hospodářských změn a rovné příležitosti na trhu práce pro všechny. *EVROPSKÁ KOMISE: Evropský sociální fond*. [online]. 2011. [cit. 15. 12. 2011]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=cs>>.

Zlomovým krokem ve vývoji Evropy bylo jistě podepsání tzv. Slučovací smlouvy (Merger Treaty) dne 8. dubna 1965.¹⁶ K tomuto aktu došlo z nutnosti zjednodušit a zpřehlednit vnitřní mechanismus komunikace a rozhodování uvnitř Společenství. Pod vlivem smlouvy došlo ke sloučení orgánů všech tří společenství (ESUO, EURATOM, EHS) pod jedno společné centrum a pro tuto skupinu tří integračních seskupení se zavedl nový název – Evropská společenství (ES, European Communities), které nadále spravovala jedna společná Rada a Komise. Tímto krokem se značně zefektivnil chod zmíněných institucí, což vedlo k zabránění přijímání protichůdných rozhodnutí a také ke zvýšení efektivity celého procesu integrace (Fiala, Pitrová, 2009).

2.4 Prohlubování evropské spolupráce

První rozšíření společenství proběhlo 1. ledna 1973, kdy se k šesti zakládajícím státům připojilo Spojené království, Irsko a Dánsko. První dvě země především z ekonomických důvodů, protože členství v Evropském sdružení volného obchodu se ukázalo ve srovnání s členstvím ve Společenství méně výhodné.¹⁷ Druhé rozšíření, nazýváno také „jižní“, nastalo 1. ledna 1981 vstupem Řecka a bylo dokončeno o pět let později, kdy se do Společenství připojily další dvě země jižní Evropy – Španělsko a Portugalsko. 1. ledna 1995 vstoupilo Rakousko, Finsko a Švédsko.

Přelomový byl rok 2004, kdy se ke Společenství připojily ve srovnání se západem méně vyspělejší země střední a východní Evropy. Jednalo se o doposud největší přístupovou vlnu, ve které se nacházelo celkem deset států: Česko, Slovensko, Slovinsko, Polsko, Maďarsko, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Malta a Kypr. Poslední země, které vstoupily do ES, byly Rumunsko a Bulharsko (vstup 1. ledna 2007). Současnými kandidátskými zeměmi na vstup do EU jsou Turecko, Chorvatsko, Černá Hora, Makedonie a Island.

Současná EU se tedy skládá ze sedmadvaceti států, přičemž šestnáct z nich tvoří tzv. eurozónu (Euro Area), což je oblast, ve které se používá společná měnové jednotka euro (Europa, 2011).

Vývoj a prohlubování integrace evropských států řídí a reguluje řada smluv, jako například Jednotný evropský akt (JEA, Single European Act), který roku 1985 ratifikovalo

---

¹⁶ Smlouva byla podepsána v Bruselu zástupci Německa, Belgie, Francie, Itálie, Lucemburska a Nizozemska. V platnost vstoupila 1. července 1967.

¹⁷ ESVO – Evropské sdružení volného obchodu (anglicky EFTA, European Free Trade Association). Vznik organizace roku 1959 byl reakcí na vznik EHS, do kterého nechtěly z různých důvodů vstoupit tyto země: Dánsko, Velká Británie, Norsko, Rakousko, Portugalsko, Švédsko a Švýcarsko (Schrötter, 2003).

všech tehdejších dvanáct členských států Společenství. JEA byl nejvýznamnějším počinem od založení EHS a doplňoval původní Římské smlouvy z roku 1957. Nejvýznamnějším bodem smlouvy byl závazek členských států do počátku roku 1993 odstranit všechny překážky, které by bránily volnému pohybu kapitálu, zboží a osob mezi členy Společenství. Akt dále posílil pravomoci Evropského parlamentu zavedením „procedury spolupráce“, která nutila Radu k větším ohledům na stanovisko Evropského parlamentu, a „procedurou souhlasu“ v oblasti schvalování mezinárodních smluv. JEA otevíral cestu pro budoucí smlouvu o Evropské unii.

Sjednocení Německa na podzim 1990 bylo významným motivem zrychleného tempa integrace států Evropského společenství.¹⁸ Mezivládní konference o hospodářské a měnové unii svolaná na prosinec 1990 byla doplněna konferencí o politické unii, se snahou zahrnout většinu již diskutovaných oblastí prohloubené spolupráce do nového a pevnějšího rámce Smlouvy o Evropské unii (Maastrichtská smlouva). Ta byla podepsána dvanácti členy Evropského společenství v únoru 1992 v nizozemském Maastrichtu a založila Evropskou unii, v jaké podobě ji známe dnes. Smlouva upravuje spolupráci v oblasti zahraniční politiky, vnitřních věcí a soudnictví. Tímto byla vytvořena pilířovitá struktura, složenou ze tří částí s rozdílným charakterem – tři evropská společenství mají komunitární povahu, naproti tomu spolupráce v druhém a třetím pilíři pouze mezivládní formu (Euroskop, 2011).

Výsledkem Mezivládní konference z let 1996-1997, která jednala o dořešení problémů, na kterých se nedokázaly členské státy shodnout začátkem devadesátých let, byla Amsterodamská smlouva podepsaná 2. října 1997. Smlouva zachovávala pilířovitou strukturu EU, ale oblast upravující pravidla volného pohybu osob byla převedena do prvního pilíře jako součást podmínek fungování vnitřního trhu a dále byly do rámce EU zahrnuty Schengenské dohody.¹⁹

Jedním z nejvýznamnějších mezníků v této dekádě byl rok 1999, kdy jedenáct států vstoupilo do třetí fáze Evropské měnové unie (EMU, The Economic and Monetary Union),

---

¹⁸ Západní a Východní Německo bylo sjednoceno 3. října 1990 – tzv. Den sjednocení. Tento den se později stal v Německu státním svátkem. Spolkový sněm sjednoceného Německa měl své první zasedání o den později. (Müller, 1995).

¹⁹ Podepsány roku 1985 mezi Německem, Francií a zeměmi Beneluxu. Tyto státy tak deklarovaly zájem na vytvoření zóny volného pohybu osob a zrušení kontrol na společných, vnitřních hranicích. *EUROSKOP.CZ: Schengen*. [online]. 2011. [cit. 16. 12. 2011]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>>.

a přijalo za svou jednotnou měnu euro, čímž došlo k založení eurozóny.²⁰ Bankovky a mince jednotné měny vstoupily do oběhu o tři roky později (Euroskop, 2011).

I po přijetí Amsterodamské smlouvy zůstávalo několik nevyřešených problémů, zejména co se institucionálních reforem týče. Proces rozšiřování EU, který kontinent v době vzniku Amsterodamské smlouvy provázel, zapříčinil, že vliv na efektivnost a kapacitu evropských institucí byl velice malý. Smlouva z Nice z roku 2001 se tak zabývala revizí Smluv o EU a ES. Změn dostály způsoby rozhodování v Radě, v mnoha oblastech se nově začalo hlasovat kvalifikovanou většinou, byl zvýšen počet členů Evropského parlamentu na 732 a byly přerozděleny hlasy mezi jednotlivými státy v Radě Evropské unie a Evropském parlamentu. Smlouva z Nice tak připravila základní podmínky pro východní rozšíření EU, kterého se roku 2004 zúčastnila kromě devíti dalších států i Česká republika (Fiala, Pitrová, 2009).

Prozatím poslední významnou smlouvou, která mimo jiné ruší i původní pilířovitou strukturu, je Lisabonská smlouva, podepsaná 13. prosince 2007. V platnost vstoupila 1. prosince 2009, po ratifikaci všech sedmadvaceti členských států EU (Česká republika ji ratifikovala jako úplně poslední). Dokument opět mění stávající zakládající smlouvy EU a poskytuje Unii odpovídající právní rámec a také nástroje pro řešení budoucích výzev a naplňování očekávání občanů. Ve smlouvě byly zmíněny čtyři základní oblasti:

- Demokratičtější a transparentnější Evropa (posílena úloha jak Evropského, tak i národních parlamentů - občané tak mají více možností, jak vyjádřit svůj názor, dále jsou konkrétněji rozděleny pravomoci mezi EU a členské státy),
- efektivnější Evropa (zjednodušený rozhodovací postup a pravidla hlasování),
- Evropa práv a hodnot, zajišťující svobodu, solidaritu a bezpečnost (Listina základních práv zakotvena mezi primární právo EU, zavedení nových mechanismů k lepší ochraně občanů),
- Evropa jako globální aktér (možnost využití svého hospodářského, humanitárního, politického a diplomatického potenciálu k prosazování evropských zájmů a hodnot ve světě) (Evropa, 2011).

---

²⁰ Prvních jedenáct států eurozóny tvořilo: Belgie, Francie, Finsko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Španělsko.

2.5 Shrnutí kapitoly

Lze tedy říci, že Evropa za poslední půl století udělala obrovský krok kupředu jak v oblasti prohlubování integrace, tak i v rozšiřování o nové členské státy, které se tak mohou díky novým možnostem naplno věnovat svému rozvoji a zvyšovat tak svoji životní úroveň, která leckdy vysoce zaostává za vyspělými státy západní Evropy. Zpočátku se jednalo především o to, aby bylo zabráněno potencionálním agresorům rozpoutat podobnou válku, jak tomu bylo v případě Německa, ze kterého měla největší obavy Francie. Vznik ESUO a tím pádem kontrola průmyslových odvětví důležitých pro zbrojní průmysl, tak znamenal první krok v mírové spolupráci důležitých evropských států, která se potom přenesla i do jiných důležitých oblastí - zavedení společného trhu, volný pohyb zboží a osob, měnové unie a především důraz na posilnění role jednotného evropského kontinentu ve světě.

V devadesátých letech byly značně zintenzivněny vztahy s postkomunistickými zeměmi, což mělo za následek hladší přeměnu jejich centrálně plánované ekonomiky na tržní (program Phare)²¹ a hodně úsilí bylo věnováno přípravě společné měny, kterou nyní používá sedmnáct evropských států. Eurozóna však v současné době prochází velkou krizí a i přes obrovskou snahu zainteresovaných států o její záchranu nad ní stále visí hrozba zániku. Mezi státy, které mají na evropské otázky největší vliv, patří bezesporu Německo, které se i přes dvě prohrané světové války, které zemi poničily jak materiálně, tak politicky, řadí k ekonomicky nejvyspělejší zemím Starého kontinentu.

---

²¹ Fond Phare byl založen v roce 1989 původně pouze pro Polsko a Maďarsko, avšak postupně z něj čerpaly pomoc i další přistupující země. Z fondu Phare byly financovány projekty, které napomáhaly snížit hospodářské a politické rozdíly mezi zeměmi bývalého východního bloku a západní Evropy. *FONDY EVROPSKÉ UNIE: Phare*. [online]. 2012. [cit. 30. 1. 2012]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/d4c5088c-5aba-492b-968a-8dfdcb420c4/Phare>>.

3 Postavení a význam Německa při budování hospodářské spolupráce v Evropě

Spolková republika Německo (SRN), německy Bundesrepublik Deutschland (BRD), je stát ležící v západní části střední Evropy, sousedí s devíti státy a má přístup k Severnímu a Blatskému moři. Počtem obyvatel (82,5 mil.) i svojí rozlohou (357 020 km²) se řadí mezi největší státy Evropy. Hlavním městem je od roku 1991 Berlín, druhé největší město Evropské unie, ve kterém žije asi 3,5 mil. obyvatel. SRN se skládá z 16 spolkových zemí²² (přičemž každá z nich má svůj zemský sněm a zemskou vládu), 29 vládních krajů, 444 okresů a z přibližně 14 800 obcí. Současným spolkovým prezidentem je Joachim Gauck, který byl do funkce zvolen počátkem roku 2012. Ústřední postavou výkonné moci ve státě je ovšem spolkový kancléř. Tento úřad od roku 2005 zastupuje první žena v německé historii, Angela Merkelová (Businessinfo, 2011).

Pokud se chceme zabývat vlivem Německa na evropskou integraci, hospodářskou spolupráci uvnitř kontinentu a taktéž jeho rolí v dlouhodobém procesu utváření Evropské unie, je třeba začít událostmi roku 1945, kdy skončila druhá světová válka, která měla na následné utváření integračních vazeb mezi evropskými státy velký vliv.

3.1 Poválečná situace v Německu

Druhá světová válka v Evropě byla oficiálně ukončena 8. května 1945 bezpodmínečnou kapitulací německého wehrmachtu²³, i když to už v podstatě bylo jen formální uznání ukončení bojů.²⁴ Německo bylo obsazeno spojeneckými vojsky a rozděleno na čtyři okupační zóny, ve kterých vítězné mocnosti vykonávaly nejvyšší státní moc. Pro tento historický okamžik se zavedl pojem „nultá hodina“ - byly zničeny jak hmotné, tak i duchovní hodnoty a lidé začali doufat, že nyní je možné zapomenout na minulost a začít na budoucnosti Německa zcela od začátku, od nuly (Hart, 2000).

---

²² Bádensko-Württembersko, Bavorsko, Berlín, Braniborsko, Brémy, Hamburk, Hesensko, Meklenbursko-Přední Pomořansko, Dolní Sasko, Severní Porýní-Vestfálsko, Porýní-Falc, Sársko, Sasko, Sasko-Anhaltsko, Šlesvicko-Holštýnsko, Durynsko (Businessinfo, 2011).

²³ Ozbrojené síly Třetí říše v letech 1935-1945.

²⁴ Německé vojenské síly se totiž průběžně vzdávaly již v průběhu předchozího týdne - 2. května kapituloval Berlín a ustaly boje na jižní frontě v Itálii, 4. května následovala dílčí kapitulace v severozápadním Německu a 7. května byla v Remeši podepsána úplná kapitulace Třetí říše, která se týkala všech jejich zbývajících vojenských sil. O den později byla na Stalinovo přání (J. V. Stalin byl v letech 1922-1952 Generálním tajemníkem Komunistické strany Sovětského svazu a rovněž jedním z nejkrutějších diktátorů v historii) němci zopakována v sovětském hlavním stanu v Berlíně (Hart, 2000).

Poválečná ekonomická situace v zemi byla velice špatná, HDP odpovídal úrovni z roku 1908. V troskách byla železniční i poštovní síť, úřady nefungovaly, velká i malá města byly v troskách (díky náletům na německá města i probíhajícím pozemním bojům bylo zničeno téměř 5 milionů bytů), lidé bydleli v provizorních ubytovnách, nefungovala elektřina a plyn, někde dokonce nebyl přístup ani k pitné vodě. Jakkoli se to může zdát nemožné, situace mohla být ještě mnohem horší, a to díky Hitlerovu²⁵ příkazu z března 1945, ve kterém požadoval zničení veškerých vojenských, sdělovacích i průmyslových zařízení, důležitých dopravních uzlů, elektráren a významných podniků (především v Porúří) a dokonce i vypalování měst, které již nebyly schopny odolávat útokům nepřátelských armád. To vše se mělo uskutečnit z důvodu, aby bylo protivníkovi zabráněno využívání těchto zařízení a závodů pro zvýšení jeho bojové síly a aby se zpomalil jeho postup a oddálila se tak konečná porážka Třetí říše²⁶. Tomuto nařízení se ale vzepřel Albert Speer²⁷ a pomocí svého stále velkého vlivu zachránil většinu z těchto objektů před zničením a docílil toho, že německé obyvatelstvo po válce neupadlo do totální zkázy (Speer, 1996).

O osudu poválečného Německa se rozhodlo již v únoru 1945 na Jaltské konferenci, na které se sešli představitelé USA, SSSR a Velké Británie (Roosevelt²⁸, Stalin, Churchill²⁹). Dohodli se na rozdělení země na tři okupační zóny a byla podepsána Deklarace o svobodné Evropě, která třem zúčastněným zemím ukládala povinnost dohlédnout nad uskutečněním demokratických voleb na osvobozených evropských územích. Později byla mezi okupační mocnosti přijata i Francie, čímž došlo k rozdělení Německa do čtyř sfér vlivu (stejně rozdělení postihlo i Berlín). Na přelomu července a srpna téhož roku, kdy bylo Německo již poraženo, se konala Postupimská konference, mezi jejíž hlavní cíle se řadilo vymýcení německého nacismu a militarismu, aby již Německo nikdy nemohlo ohrozit mír jak v Evropě, tak ve světě. Cílem spojenců se tak stalo vyřazení veškerého válečného průmyslu, rozpuštění všech ozbrojených skupin, potrestání válečných zločinců a výstavba nového Německa na demokratických základech (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

Hodně diskutovaným tématem ve spojitosti s porážkou Německa dodnes zůstává odsun německého obyvatelstva, které zůstalo v Polsku, Československu a Maďarsku, zpět

---

²⁵ Adolf Hitler byl vůdcem Národněsocialistické německé dělnické strany (NSDAP) a od roku 1933 až do své smrti roku 1945 německým kancléřem.

²⁶ Označení nacistického Německa v letech 1933-1945. Úřední název byl ale po celou tuto dobu Německá říše, či také Velkoněmecká říše.

²⁷ Albert Speer byl hlavním architektem Třetí říše a ministrem zbrojní výroby.

²⁸ Franklin Delano Roosevelt byl 32. americkým prezidentem, zvoleným do úřadu celkem čtyřikrát (Hart, 2000).

²⁹ Winston Churchill byl britským premiérem, historikem a spisovatelem, získal i Nobelovu cenu za literaturu.

do rodné vlasti. V dohodách vzniklých na Postupimské konferenci se uvádí, že by proces odsunu měl probíhat spořádaně a lidsky, i když ne vždy se tento postup dodržoval.³⁰ Celkem bylo v tomto procesu z východních území vysídleno asi 12 milionů Němců, přičemž počet obětí odsunu se dnes odhaduje asi na 2 miliony osob. Spolu s předchozími německými uprchlíky, kteří v průběhu jara postupovali do Německa spolu s ustupujícím wehrmachtem ze strachu před Rusy, tvořili tyto lidé obrovskou masu, která po návratu do Německa nemohla být díky válkou poničenému systému řádně ubytována, ani zásobována potravinami. Počáteční problémy ale postupně odezněly a všichni vyhnanci byli ve své vlasti plně integrováni, což lze považovat za úspěch.

Cílem vítězných mocností okupujících Německo bylo hlavně demokratizování celého politického života. V celé zemi měl být znovu povolen vznik demokratických stran, které za období Třetí říše prakticky neexistovaly. V každé okupační zóně se k tomuto problému ovšem přistupovalo jinak. Američané a Britové povolili vznik těchto nových stran na svém území až v srpnu 1945, kdežto Sověti, sledující své vlastní politické cíle, povolili tuto činnost již začátkem června. Sledovali tím především to, že politické strany vzniklé v Berlíně budou mít vliv na celou zemi a Sověti si tak snadněji díky politice podmaní větší část německého území.

Jednou z prvních stran, která v tomto období v Německu vznikla, byla Křesťanskodemokratická unie Německa (CDU, Christlich Demokratische Union Deutschlands), která se zrodila z občanského křesťanského hnutí, které spojoval především odpor k nacismu a strana se tak řadila mezi blok antifašistických stran. Nevýznamnější osobností CDU byl Konrad Adenauer, který zanedlouho po jejím vzniku převzal vedení a roku 1950 se stal prvním spolkovým předsedou CDU. Strana hlásající návrat k tradicím, liberalismu a konzervatismu, působila ze začátku výhradně v Západním Německu³¹, později ale svoji působnost přesunula i do východní části země. Strana existuje v zemi dodnes a je největší místní působící liberálně konzervativní stranou. Nynější předsedkyní je Angela Merkelová, současná německá kancléřka.

Další nově vzniklou stranou byla Liberálně demokratická strana Německa (LDPD, Liberal Demokratische Partei Deutschlands), jejíž působnost zůstala více méně omezena

---

³⁰ Příkladem mohou být i Revoluční gardy vznikající v Československu v květnu 1945, které se zabývaly soustředěním a vysídlováním Němců (u nás především ze Sudet) a mnohdy si počínaly příliš agresivně ať už z důvodu touhy po pomstě, či z vidiny na lehké obohacení.

³¹ Označení Spolkové republiky Německo v letech 1949-1990 před připojením území Německé demokratické republiky (nazývána Východní Německo).

na sovětskou zónu. Strana, řadící se taktéž mezi antifašistické, patřila k těm antikomunistickým - byla pro soukromé vlastnictví a vystupovala proti systému znárodňování.

Jednou z nejvýznamnějších politických stran v Německu vůbec byla Sjednocená socialistická strana Německa (SED, Sozialistische Einheitspartei Deutschlands), která vznikla roku 1946 v sovětské okupační zóně spojením Komunistické strany Německa (KPD, Kommunistische Partei Deutschlands) a Sociálnědemokratické strany Německa (SPD, Sozialdemokratische Partei Deutschlands). Stranické funkce byly obsazeny sociálními demokraty a komunisty a strana se roku 1948 proměnila v centrálně řízenou stranu plně podřízenou Sovětskému svazu a Německé demokratické republiky vládla až do roku 1990. Strana v Německu působí dodnes, od roku 2005 ale pod názvem Levá strana (Die Linkspartei.PDS) (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

3.1.1 Rozdělení Německa

Postupimská dohoda říkala, že by Německo mělo být hospodářsky jednotné. Každá okupační země se ale k tomuto problému stavěla jinak, proto USA navrhly společnou hospodářskou správu zbývajících třech zón. Podařilo se jim ovšem dohodnout pouze s Velkou Británií a později i Francií, čímž vznikla tzv. trojzóna (Trizonie), uvnitř které se díky koordinaci dobře rozvíjel surovinový, těžký i zpracovatelský průmysl. Toto administrativní seskupení území se stalo základem pro pozdější Spolkovou republiku Německo.

S tímto postupem ale nesouhlasil Sovětský svaz a došlo tak k rozkolu mezi ním a ostatními západními mocnostmi. SSSR se obával velkého rozšiřování amerického kapitalismu a na svém okupovaném území praktikoval prvky policejního státu a vroucně podporoval komunistické strany. Tohoto přístupu se ovšem zase obávaly USA a obviňovaly SSSR ze snahy zatáhnout celou zemi do sféry svého vlivu (rovněž díky nepřistoupení k dohodám o společné hospodářské správě Německa). Tím začala dlouhá studená válka³² a svět byl rozdělen na americkou a sovětskou sféru vlivu (Winston Churchill použil jako první výraz „železná opona“, tj. neprostupná hranice mezi západními a východními mocnostmi za doby studené války) (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

---

³² 1947-1991, stav vojenského napětí a politických sporů, špionáže a propagandy, ke kterému došlo mezi SSSR a jeho spojenci a USA a jejich spojenci (západ/východ) (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

Rozdělením Německa na dvě části došlo k tomu, že se každá z nich vydala jinou cestou a prakticky se jednalo o naprosto odlišné země. Příkladem může být i Marshallův plán, v jehož rámci USA poskytovaly finanční pomoc evropským regionům postiženým válkou. Západní zóny Německa pomoc ve výši téměř 2 miliardy dolarů přijaly a díky tomu se v oblasti rychle obnovilo hospodářství a nastal tzv. „Německý hospodářský zázrak“ (Wirtschaftswunder)³³. Většina průmyslových zařízení totiž zůstala nepoškozena a stačilo opravit pouze budovy. Díky rozsáhlým investicím se průmyslová kapacita rychle zvětšila a jak tvrdí Tomeš (2008), 12 z 16 klíčových průmyslových závodů mohlo zahájit svoji opětovnou výrobu prakticky okamžitě. Naproti tomu Sovětský svaz účast na plánu odmítl a tím pádem i státy ze sféry jeho vlivu, čímž byla způsobena hospodářská zaostalost těchto zemí, která se v některých státech bývalého východního bloku dohání dodnes.

Důležitou událostí se stala měnová reforma z roku 1948 provedená západními spojenci (Sovětský svaz se opět nehodlal zapojit), což byl předpoklad pro úspěšné přijetí Marshallova plánu. Každý občan západních zón získal za 60 říšských marek novou měnu - 40 německých marek (DM, Deutsche Mark) a později dalších 20. Sověti o pár dnů později jako reakci na spojeneckou reformu provedli svoji vlastní, která se vztahovala na celý Berlín (i na západní část) a jako měnu zavedli tzv. východní marku. Spojenci proto reagovali zavedením své západní marky i ve svých sektorech Berlína a Sověti s odůvodněním, že město leží v jeho okupační zóně, tvrdě vystoupili proti spojencům.³⁴ Začala tak tedy sovětská blokáda Berlína reprezentovaná zamezením přístupu Spojenců na všech železničních, silničních i vodních cestách do města. Západní sektory tak byly tím pádem odříznuty i od elektrického proudu a od dovozu čerstvých potravin. Sověti tak chtěli pomocí vyhladovění obyvatel Západního Berlína donutit Spojence, aby se vzdali svých okupačních sfér ve městě. Ti ale na situaci reagovali zřízením tzv. leteckého mostu a pomocí letadel dopravili během blokády hladovějícím obyvatelům města celkem asi 1,5 milionů tun potravin, uhlí a benzínu. Po jedenácti měsících Sověti usoudili, že touto akcí svých cílů nedosáhnou a blokádu města ukončili.

Vzhledem k těmto událostem a i kvůli stále se rozcházejícím názorům Spojenců a Sovětů na správu okupovaného Německa, vznikly dva různé státy. Prvním byla komunistická Německá demokratická republika (NDR, německy Deutsche Demokratische

---

³³ Období nečekaně rychlého a trvalého hospodářského rozvoje v Západním Německu po druhé světové válce.

³⁴ Berlín v roce 1945 dobyla pouze Rudá armáda, ovšem město mělo na základě dohody všech okupačních mocností čtyřmocenský statut, i když se nacházelo v Sovětské zóně. Jeho blokáda Sověty trvala od 23. června 1948 do 12. května 1949 (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

Republik, DDR), založená 7. října 1949, rozkládající se na území sovětské okupační zóny a východního Berlína. V zemi se kladl velký důraz na centralizaci a prvním prezidentem NDR byl zvolen Wilhelm Pieck, což byl jediný prezident této země. Druhým zřízením byla Spolková republika Německo (SRN, německy Bundesrepublik Deutschland, BRD), založená 24. května 1949 na území okupovaného Spojenci. Prvním spolkovým prezidentem se stal Theodor Heuss³⁵. Další velice významnou osobností byl první spolkový kancléř Konrad Adenauer, který mimo jiné dosáhl smíření s Francií a také navázal diplomatické vztahy se Sovětským svazem, čímž dosáhl, že se roku 1955 vrátilo zpět do vlasti 10 000 německých válečných zajatců (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

3.1.2 Problémy uvnitř rozpolceného Německa

Kromě tohoto „úspěchu“, který Německu sliboval rychlejší hospodářský rozvoj a spolupráci s ostatními evropskými zeměmi, zažívala země také problémy spojené s rozdělením území na dvě republiky. Mezi ně se řadil například obchod mezi západní a východní zónou, který v důsledku dvou různých měn neprobíhal zrovna ideálně. K překonání těchto měnových rozdílů byla proto vytvořena tzv. zúčtovací jednotka (VE, Verrechnungseinheit). Jedna západní marka se rovnala jedné východní marce a obě dvě měly stejnou hodnotu jako jedna VE. Díky tomuto systému probíhal obchod mezi zónami plynule a bezproblémově.

Finanční zátěž pro nové Německo představovaly dále válečné reparace, kterými měla země odčinit škody způsobené válkou (majetkové ztráty obětí nacistického režimu). Z počátku byl stanoven systém čerpání náhrad na bázi zón. To znamenalo, že každá okupační země měla pokrýt své reparační nároky ze své vlastní zóny. Spolková republika Německo se vůči vyplácení náhrad osobám či národům poškozených nacismem postavila kladně a již 10. září 1952 se ve smlouvě s Izraelem zavázala k vyplacení 3 miliard marek během následujících 12 let. SRN dále uzavřela mnoho podobných dohod s dalšími poškozenými státy, či židovskými organizacemi.³⁶ Záporně se k věci reparací postavila NDR, která je platit odmítla, protože se nepovažovala za nástupnický stát Třetí říše.

Problém stále představovala velká masa vyhnaných Němců z východních území. V zemi byl nedostatek bytů a výstavba nemohla začít z důvodu chybějícího stavebního

---

³⁵ Heuss jako prezident navázal na demokratické tradice a snažil se pomocí četných státních návštěv vyrovnat politické spory s jinými zeměmi (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

³⁶ Do roku 1980 bylo v těchto reparacích ze strany Německa vyplaceno 104 miliard německých marek (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

materiálu. Zpočátku se lidé usídlovali v domech, které nebyly bombardováním až tak poničené a představovaly alespoň nějakou střechu nad hlavou. Tento problém začala řešit Spolková republika Německo, do které proudilo více uprchlíků, než do východní zóny. V letech 1949-1950 bylo tedy urychleně vystavěno 503 900 bytů, v dalších dvou letech přibýlo dalších více než 850 000 bytů, které byli lidem přidělovány dle potřeby. Problém s chybějícím ubytováním se tak vyřešil a veškerí uprchlíci byli plně integrováni do společnosti (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

3.1.3 Rozdílná koncepce hospodářství v západní a východní oblasti země

Vzhledem k rozdílným politickým směrům, kterými se dvě nově zformované německé republiky vydaly, se jinak rozvíjelo i národní hospodářství. NDR kladlo velký důraz na centralizaci a po vzoru Sovětského svazu zavedlo centrálně plánované hospodářství, které se řídilo dlouhodobými plány. Hospodářské činnosti byly řízeny a kontrolovány státem a země spolupracovala především s členskými státy Rady vzájemné hospodářské pomoci (RVHP).³⁷

Základem hospodářství byly výhledové plány, určované politickými cíli, které měly být uskutečňovány pomocí několikaletých (většinou pětiletých) a ročních plánů. Plánování se týkalo přidělování výrobních faktorů (suroviny, pohonné hmoty) jednotlivým odvětvím, stanovení účetních cen a předepisovaných hodnot produkce. První dva pětileté plány, kladoucí si za cíl zdvojnásobit průmyslovou výrobu, ale nebyly naplněny a hospodářství NDR od té doby vykazovalo pouze malý růst.

Naprosto jiná situace naopak panovala ve Spolkové republice Německo. Americké vedení nevidělo cestu ven z poválečné krize v centrálně plánovaném hospodářství, ale v dostatečném množství úvěrů, díky kterým by se urychlila znovuvýstavba. Země se za pomoci měnové reformy a především Marshallova plánu začala hospodářsky rozvíjet. Výroba i spotřeba dostaly větší volnost, podniky mezi sebou soutěžili a soustředili se na výkonnost. Toto období bývá označováno jako „hospodářský zázrak“. Stát měl v tomto modelu hospodářství rovněž svou roli, ovšem ne tak velkou jako ve východní zóně Německa. Zde bylo jeho úkolem zajišťování stability měny a ve správný moment korigování sociálně nežádoucího vývoje tržního hospodářství, které ale i tak zůstávalo svobodné (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

---

³⁷ Obchodní organizace, která v dobách studené války sdružovala socialistické státy sovětského bloku.

3.2 Počátky mezinárodní spolupráce

Poválečné úvahy evropských politiků ohledně politické a hospodářské spolupráce mezi jednotlivými státy Evropy vedly k tomu, že byla 5. května 1949 založena Rada Evropy. Zakládající smlouvu podepsali zástupci Belgie, Dánska, Francie, Irska, Itálie, Lucemburska, Nizozemí, Norska, Švédska a Velké Británie, později se ještě přidalo Řecko a Turecko. Německo ve vzniku této organizace žádnou významnou roli nehrálo. Rada Evropy si kladla za cíl bojovat proti rasismu, ochraňovat a respektovat lidská práva a podporovat přeměnu států v plně fungující demokracie. Spolková republika Německo byla vyzvána, aby se k Radě prozatím připojila pouze jako přidružený člen a právoplatným členem se stala teprve 2. května 1951, protože Rada měla všechny cíle, kterých bylo potřeba v poválečném Německu poskvrněném holocaustem dosáhnout. Rada Evropy je tak první mezinárodní celoevropskou organizací, která zajišťuje spolupráci členských zemí především při podpoře demokracie a ochraně lidských i sociálních práv a svobod. V současné době sdružuje 47 členů (Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2002).

Problémem sporů na okupovaném německém území stále zůstávala oblast Porúří, kterou chtěli Francouzi ihned po válce internacionalizovat, ovšem nesetkali se s pochopením dalších okupačních mocností. Francie ale ohledně kontroly této oblasti naléhala tak dlouho, až byla 28. dubna 1949 zavedena v Porúří instituce Mezinárodního kontrolního úřadu³⁸, jehož úkolem bylo řídit ocelářský a uhelný průmysl v oblasti (pomocí kvót). Po čase se ovšem ukázalo, že činnost tohoto Úřadu nenapomáhá potřebnému hospodářskému rozvoji země a Francie přišla s novým nápadem. Konkrétně se jednalo o tzv. Schumanův plán, podle kterého se mělo zabránit rozšiřování sovětského vlivu za pomoci rozvoje hospodářství zúčastněných zemí a 9. května 1950 tak byla poprvé vyslovena myšlenka sloučení německé a francouzské produkce uhlí a oceli. Základem bylo vytvoření společného trhu po uhlí a ocel, ke kterému se mohly připojit i ostatní evropské země. Převládala myšlenka, že uzavřené národní trhy omezují rozvoj a hlavně produkci v jednotlivých hospodářských odvětvích. Zároveň se tento projekt jevil jako vhodný politický nástroj k vyřešení napjatých vztahů Německa a Francie, protože díky společné správě tohoto hospodářského sektoru by se stala případná pozdější válka mezi těmito dvěma státy jak nemyslitelnou, tak i materiálně nemožnou. Německo s projektem společného trhu souhlasilo a Konrad Adenauer v něm viděl šanci na získání rovnoprávného postavení pro svoji zemi v mezinárodních vztazích. Země

---

³⁸ Členy byly Belgie, Francie, Lucembursko, Nizozemí, USA a Velká Británie.

se proto začala v tomto ambiciózním projektu aktivně angažovat a spolu s Francií je Německo považováno za zakladatele a hlavního iniciátora vzniku dnešní Evropské unie. Zájem o členství v tomto mezinárodním uskupení projeví i Belgie, Nizozemí, Lucembursko a Itálie a tak těchto 6 zemí 18. dubna 1951 v Paříži podepsalo zakládající smlouvu (Pařížská smlouva), čímž došlo k založení jednoho z prvních pilířů budoucího Evropského společenství (Fiala, Pitrová, 2009).³⁹

3.2.1 Vstup SRN do EHS a EURATOM

Řízení sektorů uhlí a oceli prostřednictvím ESUO se během padesátých let ukazovalo jako úspěšné a dobré výsledky začaly podněcovat úvahy o podobném integračním uskupení i v jiných odvětvích. Německo již bylo vnímáno jako stát, který nebude pro Evropu představovat v budoucnu další bezpečnostní hrozby (také díky angažovanosti v založení ESUO) aktivně podporovalo a podněcovalo rozvoj integrace na kontinentě. To, i stále pokračující studená válka, pomohly vnímat nadnárodní správu uhlí a oceli pouze jako začátek budoucího politického sjednocení. Jako nejvhodnější oblast se zdála být jaderná energetika. Jedním z důvodů bylo i to, že SRN roku 1955 vstoupila do Severoatlantické aliance (NATO)⁴⁰ a americké vrchní velení požadovalo, aby byl bundeswehr⁴¹ vyzbrojen atomovými zbraněmi (vstup do NATO získal SRN zpět její suverenitu a země se rovněž jevila jako dobrý zadržovatel sovětského vlivu). Bylo všeobecně známo, že USA i SSSR disponují jadernými zbraněmi a NATO tím pádem přemýšlelo i o strategickém rozmístění svých zbraní, pro které bylo Západní Německo ideálním místem. S vyzbrojením bundeswehru atomovými zbraněmi v zájmu ochrany západu před SSSR souhlasil i Konrad Adenauer, ovšem proti tomuto opatření se zvedla vlna protestů z řad veřejnosti i jaderných odborníků. NATO a spolková rada si ale stáli za svým přesvědčením a protiatomové hnutí nakonec tomuto rozhodnutí musela ustoupit. Tyto bezpečnostní aspekty rovněž hodně přispěly k tomu, aby se vytvořil evropský společný trh pro nukleární materiály. Stalo se tedy, že v Římě dne 27. března 1957 byla podepsána smlouva zakládající Evropské společenství pro atomovou energii (EURATOM), které mělo koordinovat a podporovat výzkum a mírové využití jaderné energie. EURATOM

---

³⁹ Založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO).

⁴⁰ NATO je euroamerický vojenský pakt, který vznikl roku 1949 jako bezpečnostní záruka pro západoevropské státy před případným útokem SSSR. NDR zvolilo podobnou cestu vstoupením do protipólu NATO - do Varšavské smlouvy (vojenský pakt zemí východního bloku) (Fiala, Pitrová, 2009).

⁴¹ Západoněmecké ozbrojené síly. Armádou v NDR se stala Národní lidová armáda (NVA, Nationale Volkssarmee) (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

rovněž sledoval pohyb štěpných materiálů po Evropě a svojí činností zajišťoval, že budou využity díky svému velkému potencialu v energetice, a ne pro účely vyzbrojování.

Dalším významným krokem směřujícím k úspěšné evropské integraci bylo založení Evropského hospodářského společenství (EHS), které vzniklo společně s EURATOM. Jeho primárním cílem bylo urychlení integrace Evropy v ekonomické oblasti a to díky společnému trhu členských zemí, společné hospodářské politice a společné měně. Základním úkolem šestice evropských zemí, které ve stejném složení založili již třetí integrační uskupení, bylo vybudování společného trhu zaručujícím volný pohyb osob, služeb, zboží a kapitálu. Tím mělo dojít k rozvoji hospodářské činnosti, rychlejšímu růstu životní úrovně a těsnějšími vztahy mezi zakladatelskými státy. EHS sdružovala jak agrární státy, tak i země primárně orientované na průmyslovou výrobu. Pro odlišně zaměřené státy představovalo členství a nově i velké konkurenční prostředí jisté výhody i nevýhody. Například Francie zaměřená na agrární produkci těžila zisk ze svého statutu exportéra potravin do dalších zemí EHS, naproti tomu Spolkové republiky Německo nemohla v její průmyslové výrobě konkurovat a Francie tak byla v tomto odvětví díky velké konkurenci omezena. Německo naopak bylo tahounem evropského průmyslu, bylo ale zase potravinově závislé na Francii. Právní rámec EHS tak díky těmto odlišnostem zohledňoval zájmy všech stran (Fiala, Pitrová, 2009).

3.2.2 Budování jednotného vnitřního trhu

Začátkem sedmdesátých let propukla ve světě díky izraelsko-arabské válce ropná krize, která zasáhla celý západní svět a s ním i SRN. Pro arabské země, které kontrolovaly velkou část ropného trhu, nebyl problém použít ropu k ekonomickému i politickému nátlaku. Drasticky zvedly její cenu (čtyřnásobně) a rovněž trvale omezily její produkci. Dolar se začal propadat⁴² a arabské země tak chtěly donutit západ, aby přestal podporovat Izrael. SRN tak v důsledku ropné krize musela omezit svoji spotřebu energie, čímž se snižovala průmyslová výroba i celkové produkty k odbytu. Ukázalo se, že zásoby ropy v Západním Německu vydrží maximálně na tři měsíce a vláda tak ve strachu z hospodářské i sociální krize vydala zákaz nedělní jízdy osobních automobilů po dobu čtyř týdnů. Podobná omezení dopravy se zaváděla i ve zbytku západní Evropy. V SRN se začala zvyšovat nezaměstnanost, inflace neklesala, zato domácí spotřeba ano. V automobilovém průmyslu klesla výroba o 18%, ve stavebnictví o 16%, problémy zemí působila i konkurence Japonska, jehož levné výrobky začaly pronikat

---

⁴² Propad dolaru ovšem souvisel s inflačním financováním války ve Vietnamu, probíhající v letech 1964-1975 (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

na místní trh. Vyvolání krize ze strany arabských států zapůsobilo a ministři zahraničí Evropských společenství vyzvali Izrael, aby vyklidil území, na které si dělaly nárok arabské státy. Ty na evropské nařízení reagovali kladně a postupně začaly řešit svá prodejní omezení, i když krize na západě doznívala ještě dlouho (Tomeš, 2008).

V tomto období se začal dostávat do popředí evropské politiky společný trh, který byl stále tlumen mnoha netarifními omezeními. Německý komisař pro průmysl, Karl-Heinz Narjes začal budovat projekt, který měl vést k eliminaci právě zmíněných omezení trhu a významně tak přispěl k iniciaci příprav Komise na odstranění netarifních omezení. Výsledkem četných plánů a jednání se stal Jednotný evropský akt, který vstoupil v platnost 1. července 1987. Na jeho vzniku mělo velký podíl i Německo. Tehdejší ministr zahraničních věcí Hans Dietrich Genscher zpracoval rozsáhlý text o cílech, jichž je třeba dosáhnout v oblasti vztahů mezi orgány, pravomocí Společenství a politické spolupráce. JEA tak rozšiřoval a upravoval Římské a Pařížské smlouvy a odstraňoval zbývající překážky, které bránily tomu, aby vznikl jednotný vnitřní trh Evropských společenství. O rok později následovala důležitá událost pro východní i západní svět, týkající se ekonomické oblasti. Rada vzájemné hospodářské pomoci v červnu 1988 poprvé navázala oficiální vztahy s Evropskými společenstvími, které až do onoho roku neuznávala (Europa, 2010).

V osmdesátých letech se pomalu, ale jistě začínaly urovnávat a uvolňovat i napjaté vztahy mezi USA a SSSR. Výsledkem byla mimo jiné i smlouva o atomových zbraních středního doletu z 8. prosince 1987, která počítala s úplným zničením amerických i sovětských raket středního doletu. Oba dva německé státy smlouvu nadšeně uvítaly, protože figurovaly v seznamu vhodných prostorů pro umístění raket a tím pádem byly i možnými cíly. Díky zlepšení vztahů mezi světovými velmocemi se zlepšily i vztahy mezi oběma německými zeměmi, které dále směřovaly k cestě spolupráce a společnému rozvoji (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

Koncem osmdesátých let se zpočátku hlavně v Maďarsku a Polsku začaly rozpadat komunistické mocenské struktury. Jedním z důvodů byla i politika „přestavby“ (perestrojka) tehdejšího generálního tajemníka Ústředního výboru Komunistické strany Sovětského svazu (ÚV KSSS) Michaila Gorbačova, který se snažil zavést změny, které by vylepšily fungování komunistického systému a ukončily tak dlouhou studenou válku (to se mu nakonec povedlo, v roce 1992 po pádu KSSS i celého Sovětského impéria dostal Nobelovu cenu za mír). Změny spočívaly v uvolňování centrálního plánování a zavedení určitých prvků tržního hospodářství.

V tom samém období se u obyvatel NDR začala zvedat vlna nepokojů - když viděli, jak v Polsku a Maďarsku probíhá demokratizace a v NDR se státní vedení stále drží původního směru, nastaly demonstrace a následný masový útěk obyvatel země přes Maďarsko do SRN.

3.3 Pozice a význam sjednoceného Německa v prohlubování evropské integrace

Jedním z důvodů, který způsoboval nižší ekonomickou výkonnost NDR, byl obrovský počet uprchlíků, který ze země prchal na západ. Tento počet rostl od konce války až do roku 1953, který je považován za vrchol uprchlické vlny (bylo v něm zaznamenáno asi 330 000 uprchlíků). Důvodem bylo především zestátnování soukromého hospodářství v NDR a taktéž vidina prosperujícího hospodářství a svobody v SRN. Roku 1961 přešlo na západ z důvodu nucené kolektivizace v zemědělství asi dalších 155 000 lidí, z toho asi 50% občanů v produktivním věku, což NDR v oblasti ekonomiky hodně ubližovalo. Celkem zemi opustilo asi 2 680 000 lidí a hrozila hospodářská katastrofa. V důsledku toho dala 13. srpna 1961 východoněmecká strana SED příkaz ke stavbě zdi, která by neprodyšně uzavřela přístup z východního sektoru města do západního. Pracovníky na stavbě hlídala armáda, všechna dopravní spojení mezi dvěma částmi Berlína byla díky zdi přerušena. Po celé délce hranice mezi západním a východním sektorem zavedla NDR přísné kontroly. Masový útěk obyvatelstva z východní části Německa tak ustal a hospodářství v NDR se začínalo stabilizovat. Lidé se museli vyrovnat s tím, že jsou o západu dokonale odříznuti a nezbývalo jim, než pracovat ve své zemi. Země roku 1963 zavedla „Nový ekonomický systém plánování a řízení národního hospodářství“, který opět spočíval v sestavování pětiletých až sedmiletých výhledových plánů. Kontrolu nad jejich sestavováním ovšem nově dostalo sdružení národních podniků, které dostaly větší volnost a byly podporovány systémem prémie k tomu, aby vytvářely zisk. Taktéž zaměstnanci byli motivováni vyššími mzdami a prémie, což vedlo k tomu, že tento nový ekonomický systém země učinil z NDR druhou nejsilnější průmyslovou velmoc v komunistickém světě (na prvním místě se držel SSSR) (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

Koncem šedesátých let došlo k ještě jedné důležité události. 8. dubna 1965 byly podepsány tzv. Slučovací smlouvy vstupující v platnost 1. července 1967 a slučovaly ESUO, EURATOM a EHS pod jedno společné centrum - Evropská společenství (ES), které bylo nadále spravováno jednou společnou Radou a Komisí. Byl tak zefektivněn chod zmíněných institucí a celý proces evropské integrace se mohl rozvíjet efektivněji. Roku 1967 začali SRN, Itálie, Nizozemí, Belgie a Lucembursko prosazovat myšlenku na rychlejší postup ve směru

politické unie, proti které se postavila Francie, která byla rovněž i proti rozšiřování ES, které naopak prosazovala zbylá pětka států. Prolomit francouzský negativní postoj vůči rozšiřování se podařilo až roku 1969 spolkovému kancléři SRN Willymu Brandtovi⁴³ a byla tak zahájena přípravná jednání o vstupu do ES s Velkou Británií, Dánskem, Irskem a Norskem (to nakonec díky referendu do ES nevstoupilo). V tomtéž roce byl rovněž dovršen vznik celní unie a na program se dostala měnová a hospodářská unie, které chtěly země ES dosáhnout v průběhu dalších desetiletí.

Významným krokem, který pro změnu směřoval k urovnání vztahů mezi SRN a NDR, byl podpis smlouvy obou stran o zásadách vztahů, ke kterému došlo 21. prosince 1970. Země donedávna stále rozkmotřené díky stavbě Berlínské zdi se zavázaly k dodržování dobrých sousedských vztahů, a zříkaly se možnosti užití násilí vůči sobě navzájem. Smlouva dále podporovala souhru obou zemí v humanitárních otázkách i v dalších oblastech, ovšem nedotknutelnost hranic mezi nimi byla opět potvrzena a země navzájem uznaly svoji územní celistvost. 18. září 1973 byly obě dvě země díky koordinovanému postupu zakotveném ve smlouvě přijaty do Organizace spojených národů (OSN),⁴⁴ čímž se i NDR dostalo celosvětového uznání (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

3.3.1 Znovusjednocení Německa

Demonstrace občanů NDR nabyly v roce 1989 ohromných rozměrů. Státisíce lidí vyšly do ulic a dožadovali se svobodných voleb, svobody cestování, a odstranění mocenského monopolu vládnoucí SED. Po tomto obrovském nátlaku bylo 9. listopadu ohlášeno otevření hranic mezi SRN a NDR a tisíce lidí toho dne začaly proudit na západ. Následujícího dne začaly demoliční práce na Berlínské zdi a konečně byl i zrušen příkaz ke střílení, díky kterému při pokusu překonat Berlínskou zeď zahynulo 86 osob (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

SRN nabídla po těchto událostech NDR rozsáhlou hospodářskou pomoc (za předpokladu, že zajistí svobodné volby a zruší monopol SED). Díky stále probíhajícím masovým demonstracím se režim SED zhroutil a její politické špičky byly donuceny odstoupit a obě dvě země se začaly rychlým tempem přibližovat ke svému opětovnému sjednocení. To ale s jistými obavami sledovali některé menší evropské státy, které se obávaly,

---

⁴³ Kancléř Západního Německa na přelomu šedesátých a sedmdesátých let, za svoji politiku (zlepšení vztahů s Východním Německem) dostal Nobelovu cenu za mír.

⁴⁴ Mezinárodní organizace, jejímž cílem je zachování mezinárodního míru a spolupráce.

že se Německo stane definitivním hospodářským gigantom, kterému nebude možnost konkurovat. Problémy zamezující sjednocení představovala především členství SRN v NATO a NDR ve Varšavské smlouvě. Jednání se SSSR o začlenění jednotného Německa do Evropy probíhala velice obtížně. Michail Gorbačov (v té době již prezident SSSR) ale po nátlaku vítězných mocností svolil a Německo se roku 1990 jako jednotná země natrvalo usídlila v NATO a byla uznána jeho státní suverenita.

V NDR proběhly svobodné volby a SRN s novou vládou okamžitě začala jednat o vytvoření hospodářské a měnové unie. Výsledkem byla společná měna - německá marka (DM, Deutsche Mark), a zahájení jednání o smlouvě, která by znamenala oficiální a definitivní sjednocení dvou německých zemí. Smlouva byla podepsána již 31. srpna 1990 a NDR se zavazovala k tomu, že přistoupí k SRN. K sjednocení oficiálně došlo 3. října 1990, kdy vznikla jednotná Spolková republika Německo (SRN, Bundesrepublik Deutschland) a o den později se v Říšském sněmu konalo první zasedání Spolkového sněmu, který byl rozšířen o 144 poslanců z bývalého NDR (Müller, Krieger, Vollrath, 1995).

3.4 Role SRN při přijímání společné evropské měny

Hlavním úkolem sjednocené země se stalo vyrovnání rozdílů mezi bývalým východním a západním blokem země. Náklady na tento proces byly ovšem tak velké, že se díky tomu značně zpomalil hospodářský růst země. Na základě tzv. „paktu solidarity“ proudily ze západu země na východ miliardy marek. Ze začátku se tento proces vyrovnávání rozdílů ukázal jako obtížný a v důsledku orientace pomoci na východ se i na západě začala projevovat vyšší nezaměstnanost, kterou zapříčinil i proud žadatelů o azyl, který do SRN proudil z bývalých států Sovětského bloku díky pádu železné opony. Situace se obrátila až v roce 1994, kdy se německé hospodářství ocitlo opět na vzestupu.

V devadesátých letech opět vyvstaly na povrch obavy evropských států z Německa jako hospodářské velmoci. Země se začala naplno zapojovat do řešení krizí v Evropě i mimo ni a byla velkým zastáncem začlenění východoevropských postkomunistických zemí do evropského integračního procesu. Důležitým tématem byly jednání o zavedení hospodářské a měnové unie (HMU), která vznikala ve třech etapách.

Za první etapu je považován podpis Smlouvy o EU (Maastrichtská) v jejímž rámci byl ustanoven Evropský měnový institut (EMI, European Monetary Institute), který měl za úkol posilovat spolupráci mezi národními centrálními bankami a koordinovat měnové politiky

členských států používajících Evropskou měnovou jednotku (ECU, European Currency Unit), což byla košová jednotka zemí ES, která byla od roku 1979 používána k zúčtování mezinárodních finančních operací (Businessinfo, 2009).

Vstupem do druhé etapy se členské státy zavázaly splnit podmínky nezbytné pro přijetí společné měny, tzv. konvergenční kritéria. Třetí etapa HMU byla oddálena z toho důvodu, že řada členských států nebyla schopna naplnit tato ekonomické kritéria. Státy se začaly dohadovat, zda jsou kritéria pevným bodem, či pouze naznačeným směrem, jakým se mají v budoucnu země vyvíjet. Německo ve snaze zajistit řádnou stabilitu budoucí společné měny trvalo na dodržení kritérií a dokonce navrhovalo i jejich zpřísnění. Evropská rada nakonec potvrdila, že kritéria musí být dodrženy a že třetí etapa bude zahájena 1. ledna 1999. K tomuto dni začala platit nová evropská měna - euro, ovšem pouze pro bezhotovostní platební styk. Do oběhu se dostala až 1. ledna 2002, kdy se 11 států zřeklo své národní měny a přijaly tak za novou společnou měnu euro, čímž se staly členy tzv. eurozóny (Fiala, Pitrová, 2009).

První kroky k zavedení HMU podnikli již koncem 80. let němečtí ministři financí a zahraničí, když spolu s francouzským premiérem a italským ministrem financí vystoupili na veřejnost s návrhem na zavedení evropské měnové unie. Ve prospěch jejich myšlenky hovořily probíhající měnové turbulence (v Německu stoupaly úroky na peněžních trzích do nebývalé výše, italská lira byla devalvována, britská libra musela být vyjmuta z evropského mechanismu směnných kurzů, francouzský frank se rovněž dostával pod tlak, zejména v důsledku spekulací a Evropský měnový systém nebyl schopen účinně obhájit parity těchto měn) a Evropská rada tak rozhodla o zavedení první fáze HMU (Waigel, 1997).

Co se týče role Německa při zavádění eura, tak to v případě společné evropské měny zastávalo názor, že setrvání členských států na různých měnách omezuje rozvoj obchodu a investic, a to zejména kvůli kolísání směnných kurzů. Jak tvrdí Waigel (1997), tím pádem pro ně byla Měnová unie s fixními směnnými kurzy a jednotnou měnou posledním logickým krokem ve výstavbě hospodářského společenství. Zavedení eura také hodně podporovaly německé průmyslové podniky, protože téměř třetina německého HDP je tvořena exportem, z něhož více než 60% tvoří obchod se zeměmi EU. Stabilní směnné kurzy byly tedy pro německé podniky velmi důležité a rýsovaly se tak i dobré podmínky pro růst investic a vznik několika nových pracovních míst, což by opět zvýšilo produktivitu německé výroby.

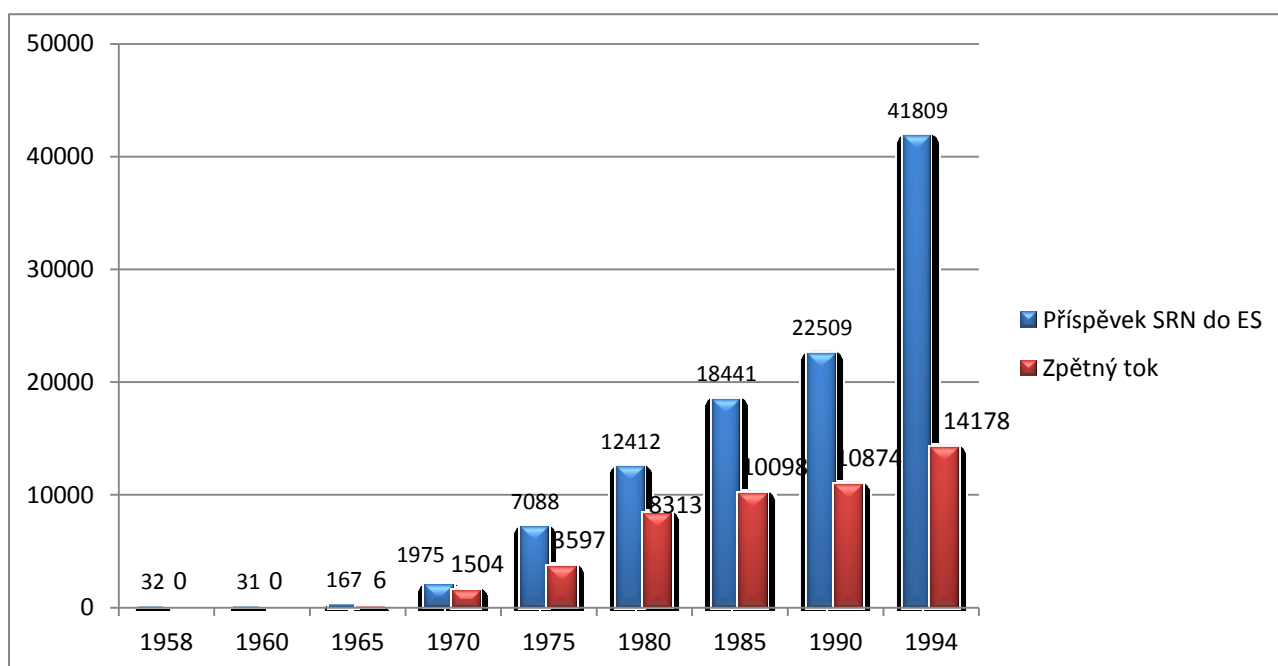
Němci kladli důraz hlavně na to, aby euro bylo stejně kvalitní a stabilní měnou, jako německá marka. Proto byli nekompromisní v dodržování konvergenčních kritérií všemi zúčastněnými státy a ve snaze, aby byla tato kritéria dodržována i po vstupu do poslední fáze HMU, navrhl tehdejší spolkový ministr financí Theo Waigel jeden z nejvýznamnějších dokumentů týkajících se HMU, a to Pakt stability a růstu který obsahoval několik ustanovení, které měly zajistit ekonomickou stabilitu států i nadále (a tím jim zajistit účast v HMU bez nutnosti platit sankce za jejich porušování). Tento Pakt byl projednáván na zasedání představitelů států a vlád EU v roce 1995 v Madridu a v průběhu dalšího roku se usilovně jednalo o jeho konkrétním obsahu. Zástupci členských států vyjádřili s německým návrhem souhlas a Evropská rada tak uložila ministrům hospodářství a financí, aby tento návrh spolkového ministra financí zapracovali do systémů dodržování rozpočtové kázně všech účastnických států. Pakt byl přijat a uveden v platnost v roce 1997 a jeho podpisem se státy zavazují k tomu, že budou udržovat maximálně 3 % podíl vládního deficitu na HDP a 60 % podíl veřejného dluhu na HDP. Nízká rozpočtová disciplína ovšem zapříčinila to, že v průběhu dalšího desetiletí měla řada zemí EU problémy s jeho dodržováním a v roce 2001 s ním mělo problém dokonce i samotné Německo a Francie. Na popud malým státům ale Rada EU prominula těmto státům sankce a samotný Pakt byl v roce 2005 modifikován a upravuje tak možnosti, za kterých lze pravidlo podílu 3 % deficitu na HDP porušit (Waigel, 1997).

Mezi německými občany ovšem euro moc oblíbené není. Prakticky ihned po svém zavedení do oběhu v roce 2002 dostalo v zemi přezdívku „teuro“ (teuer = německy drahý), protože s sebou přineslo zdražení veškerého zboží. Podle výzkumu v roce 2010 si přálo 49 % Němců návrat k marce. Budoucnost evropské měny je v současné době ekonomické krize tématem celoevropským, ovšem evropští politici v plánu rušit euro rozhodně nemají (Euroskop, 2011).

3.5 Pozice SRN v unijním rozpočtu a její vliv na rozhodovací procesy v EU

Již z dlouhodobého pohledu je patrné, že Německo stojí v EU v pozici tzv. čistého plátce (přispívá do unijního rozpočtu více, než z něj dostává), a to již od počátků integračních procesů na evropském kontinentě (viz graf č. 3.1). Německé příspěvky do ES, přesněji řečeno jejich výše, byly přímo úměrné růstu objemu rozpočtových plánů ES. V roce 1958 příspěvek

Graf č. 3.1: Příspěvky SRN do ES V letech 1958 - 1994 (mil. DEM)

Zdroj: Waigel, 1997. Vlastní zpracování.

SRN činil 32 milionů marek, ovšem třeba roku 1970 již dosáhl téměř dvou miliard marek (asi 2,5 % výdajů spolkového rozpočtu téhož roku). Zpětné platby Německu se nesly v mnohanásobně menších sumách, v roce 1985 to bylo například 10 098 milionů marek (rozdíl mezi zpětným tokem a příspěvkem SRN do ES činil - 8 343 milionů marek), v roce 1994 země dostala zpět v platbách asi 14 178 milionů marek, přičemž rozdíl mezi zpětným příjmem a odvodem do ES činil již celých - 27 630 milionů marek. Německo je již tedy od počátků financování společného evropského rozpočtu čistým plátcem (o aktuální pozici SRN v evropském rozpočtu pojednává kapitola č. 4) a část německé veřejnosti sleduje tento trend s rostoucími obavami. Jak občanům, tak i vládě samotné začínají vadit nadproporční německé odvody do rozpočtu EU a nevyvážené rozdělení břemene mezi členskými státy v případě transferů zdrojů v EU (Waigel, 1997).

SRN se jako jedna ze zakládajících zemí EU a rovněž jako ekonomicky nejsilnější stát Unie velkou mírou podílí na rozhodovacích procesech v evropských orgánech. V Evropském parlamentu má 96 poslanců a 29 hlasů v Radě EU. V obou případech se jedná o největší postavení v rámci všech členských států EU (Fiala, Pitrová, 2009).

3.6 Shrnutí kapitoly

Lze tedy s jistotou říci, že Německo od konce druhé světové války udělalo obrovský krok kupředu a i přes řadu problémů se opět stalo hnacím motorem celé evropské ekonomiky, přičemž se dokonce řadí mezi čtyři největší ekonomiky ve světě. Země po dlouhou dobu rozdělená na dva zcela odlišené státy se stala i jedním z hlavních iniciátorů a posléze i zakladatelů evropské integrace. Prioritou jeho zahraniční politiky dodnes zůstává podpora integračního procesu na Evropském kontinentě a spolupráce s četnými mezinárodními organizacemi.

Stát, který byl v roce 1945 zničen válkou se ekonomicky vzpamatoval jak díky Marshallovu plánu, tak i díky vlastním průmyslovým podnikům, které nebyly tak poškozené, aby bránily obnovení své výroby. Díky investicím a zahraniční pomoci se průmyslová kapacita země po roce 1945 dokonce dostala nad úroveň předválečného stavu a stala se díky zaváděním nových technologií ještě modernější. Následující období (1948-1965) je nazýváno tzv. hospodářským zázrakem a jednalo se o hospodářsky nejúspěšnější éru Spolkové republiky Německo (Tomeš, 2008).

Kromě řešení problémů uvnitř země se Německo soustředilo také na vybudování si silné pozice v poválečné Evropě, a to díky iniciativě a podpoře integračního procesu. Je považováno za zakladatele Evropské unie a rovněž za stát, který na kontinentě v mnoha politických i ekonomických otázkách udává směr. Založením Evropského společenství uhlí a oceli (1952), na kterém má Německo nemenší vliv než Francie, odstartovala éra spolupráce mezi kdysi zneprátenými evropskými národy, která pokračovala zrodem Evropského hospodářského společenství a Evropského společenství pro atomovou energii (1957), čímž se již definitivně naplnila vize politiků, kteří si přáli jednotnou Evropu postavenou na mírových základech, ekonomické a politické spolupráci.

Zemi se také podařilo překonat studenou válku a po pádu komunistického režimu v roce 1990 sjednotit Západní a Východní Německo v jednu republiku postavenou na demokratických základech a sociálně tržním hospodářství. Nově vzniklá SRN ve snaze posunout evropskou integraci kupředu, začala silně podporovat vznik politické unie, proti čemuž se ovšem postavila zejména Velká Británie a Itálie, které se obávaly hlavně toho, že na kontinentě bude rozhodovat vláda hájící především německé zájmy a menší státy budou plnit pouze roli příjemce jejich rozhodnutí. Německo, hájící nadnárodní dimenzi EU, tak tedy v tomto ohledu neuspělo, ovšem podařilo se mu například v 90. letech prosadit větší

kompetence pro Evropský parlament (iniciace legislativy, spolurozhodování s Radou), či vynutit zvýšení počtu členů Evropského parlamentu pro svoji zemi z 81 na 99 (Moravcová, Plechanovová, Kreidl, 2000).

V období ledna až června 2007 SRN předsedala EU a soustředila se především na debatu o energetické politice, na prohloubení spolupráce EU s Ruskem, na stabilitu eurozóny a rovněž také kritizovala země nepodporující myšlenku politické unie. Z hlediska pozice v unijních institucích má SRN silné postavení. V EK zemi zastupuje člen CDU, Günther Oettinger, konkrétně na postu komisaře pro energetiku. V EP má země 96 poslanců (dříve 99) z celkového počtu 754, což je nejvíce ze všech zemí EU. SRN hraje prim i v počtu hlasů v Radě EU, a to 29. V Evropském soudním i účetním dvoře má země jednoho zástupce (jako každá členská země EU) a v Evropském sociálním a hospodářském výboru má SRN 24 zástupců z celkových 344 (závisí na počtu obyvatel dané země).

V současné době tak Německo představuje jednoho z největších hráčů jak evropské, tak světové ekonomiky, ale především má rozhodující vliv na současná evropská rozhodnutí týkající se ekonomické krize a provádí důležité kroky k záchraně eurozóny.

4 Komparace německé ekonomiky s ekonomikou Evropské unie

V čele současné německé koaliční vlády CDU a FDP⁴⁵ stojí kancléřka Angela Merkelová, první dáma v tomto úřadě v německé historii. Právě v období Merkelové v čele německé vlády propukla celosvětová ekonomická krize, která zasáhla i Evropu, a od Německa, jakožto nejsilnější evropské ekonomiky, se očekávaly kroky, které by krizi zmírnily a stabilita Evropy by tak zůstala z větší části nenarušena. Německo tyto kroky podniká a je hlavním iniciátorem v záchranných akcích na pomoc postihnuté eurozóně. Přesto se ekonomické problémy Evropě nevyhnuly.

4.1 Srovnání úrovně základních makroekonomických veličin v SRN s EU

Projekt společného trhu učinil z Evropské unie jednu z největších ekonomických velmocí světa. EU je tak největším vývozcem na světě a v oblasti dovozu zaujímá druhou pozici. Nejdůležitějším obchodním partnerem pro Unii jsou Spojené státy Americké následované Čínou. Dnešní struktura HDP i ekonomika se celkově od dob vzniku EHS značně odlišuje. V roce 1958 23 % obyvatel tehdejší šestice zakládajících států pracovalo v sektoru zemědělství. V roce 2001 to bylo již o 4 % méně. Podobně tomu bylo v sektoru průmyslu - ze 40 % zaměstnaných obyvatel v roce 1958 se počet zmenšil na 29 % v roce 2001. V současnosti jak v Evropě, tak i v drtivé většině vyspělých zemí pracuje největší počet pracovníků v sektoru služeb. V roce 2001 terciární sektor zaměstnával 67 % obyvatel EU, to je o 30 % více, než tomu bylo v roce 1958. Stoupající počet zaměstnaných ve službách se nezměnil ani po vstupu států do EU, které byly zaměřené primárně na zemědělský a průmyslový sektor (Španělsko, Finsko, Maďarsko). Úspěchem v ekonomickém rozvoji Evropy bylo zavedení celní unie, která byla dokončena roku 1968, a již o 12 let později byl objem obchodu mezi členskými zeměmi šestkrát vyšší. Na trhu ovšem nadále zůstávaly překážky, které odstranil až Jednotný evropský akt. Velký prostor v rámci jednotného trhu a zvýšená konkurenceschopnost pomohly evropským společnostem udržet se mezi světovou špičkou; ze 100 největších světových společností jich 32 pochází z EU (Evropská komise, 2011).

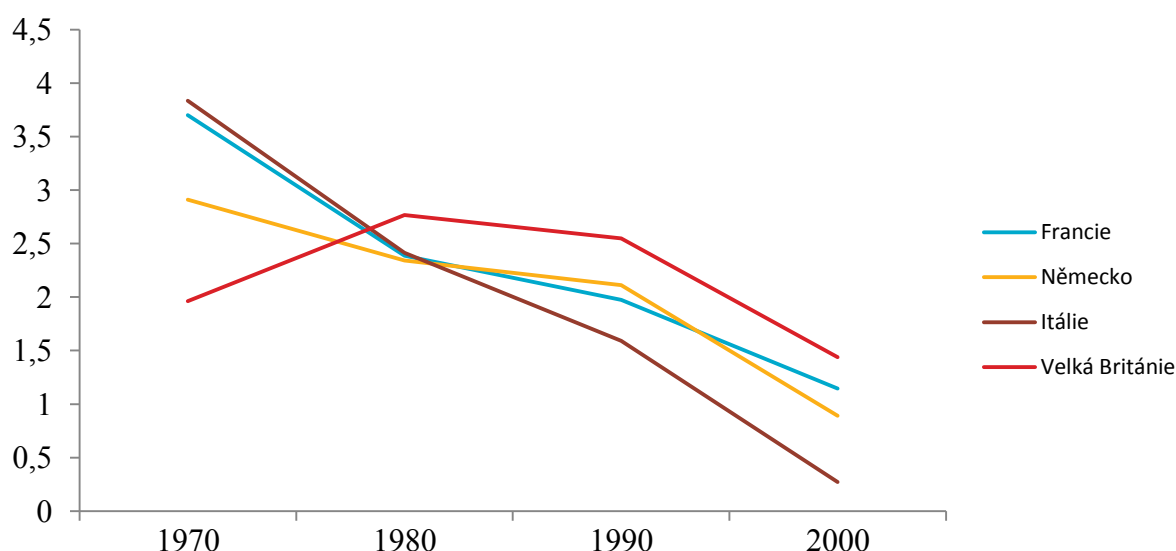
Na grafu č. 4.1 níže lze spatřit vývoj růstu HDP v % ve vybraných zemích EU v letech 1970 - 2000. Německo s tehdejšími meziročními růsty HDP s hodnotou 3 % (a stejně tak

---

⁴⁵ Freie Demokratische Partei (Svobodná demokratická strana).

i ostatní země kromě Velké Británie) od 70. let vykazuje mírný sestup, na kterém měla svůj podíl i ropná krize. Od roku 1972 se dynamika německého hospodářství začala zpomalovat a hospodářský cyklus se začal obracet do recese, přičemž v roce 1975 došlo k poklesu HDP o 1,4 %. Situace se stabilizovala až koncem sedmdesátých let, ale mezi roky 1981 - 1982 zemi zasáhl druhý ropný šok a stát se tak navrátil k praktikám sociálně tržního hospodářství. Další zlom přineslo sjednocení Německa v roce 1990, které vneslo do hospodářství celé země problémy, které trvají prakticky dodnes (malé tempo růstu jak Německa, tak i ostatních zemí EU má na svědomí doznívající ekonomická krize) (Tomeš, 2008).

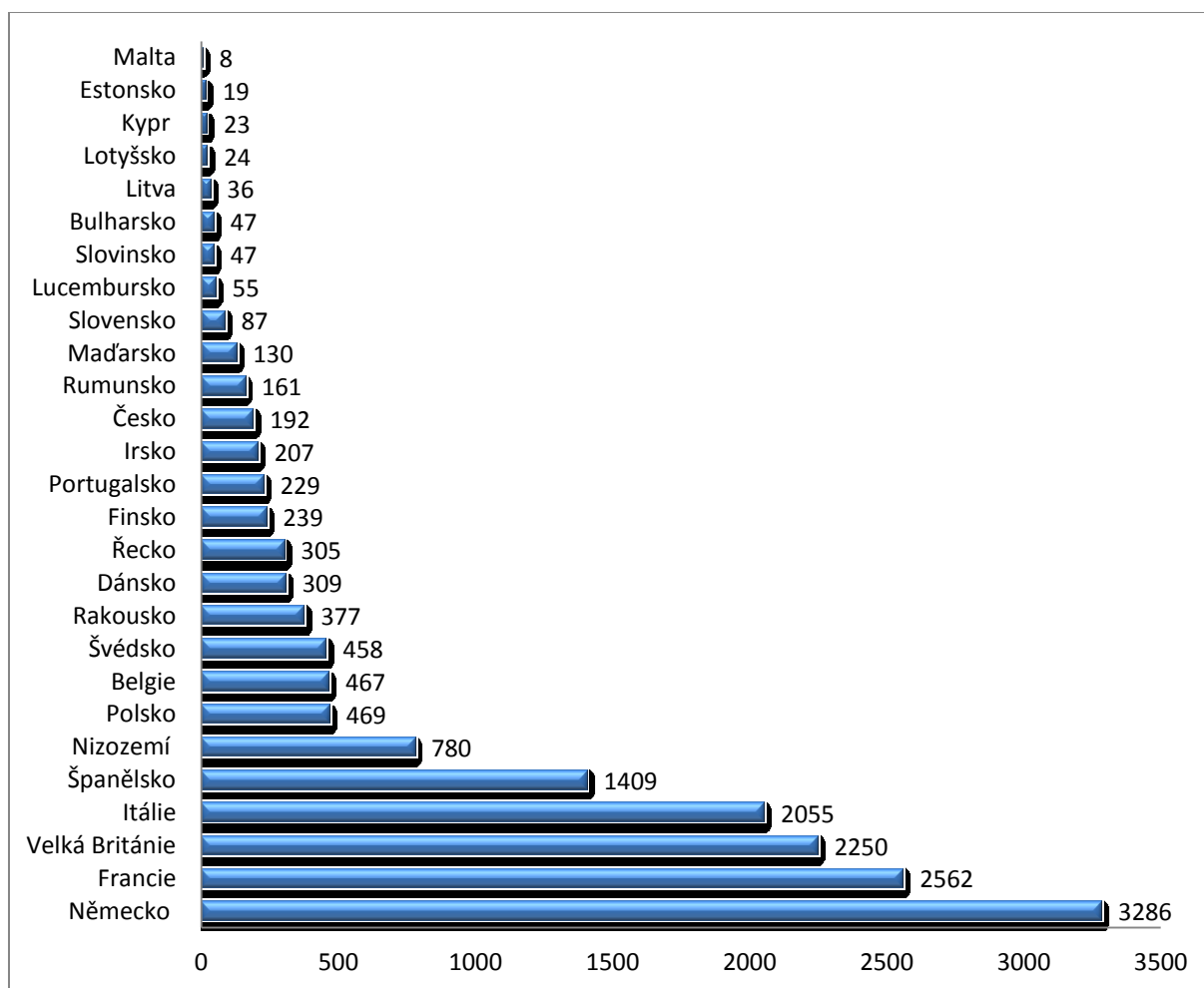
Graf č. 4.1: Meziroční změna růstu HDP ve vybraných zemích (%)

Zdroj: OECD, 2011. Vlastní úprava.

Další srovnání přináší graf č. 4.2, na kterém je zobrazen HDP jednotlivých států EU v mld. USD za rok 2010. Německo má z celé Unie HDP nejvyšší (tvoří asi 20,2 % celkového HDP EU), poté následuje Francie (15,8 % HDP EU) a Velká Británie, jejíž HDP zabírá téměř 14 % HDP EU. Itálie, jakožto jeden z nejvíce zadlužených států eurozóny je na tom také velmi dobře, je hned na třetí příčce a její HDP tvoří 12,7 % HDP EU. Je stále patrné, že největší HDP mají velké západoevropské státy, které povětšinou stály u zrodu EHS v roce 1957, naproti tomu země bývalého východního bloku a střední Evropy tvoří z celkového HDP EU jen nepatrnou část, často okolo 0,5 % (Bulharsko, Litva, Slovensko).

Graf č. 4.2: HDP zemí EU v roce 2010 (mld. USD)

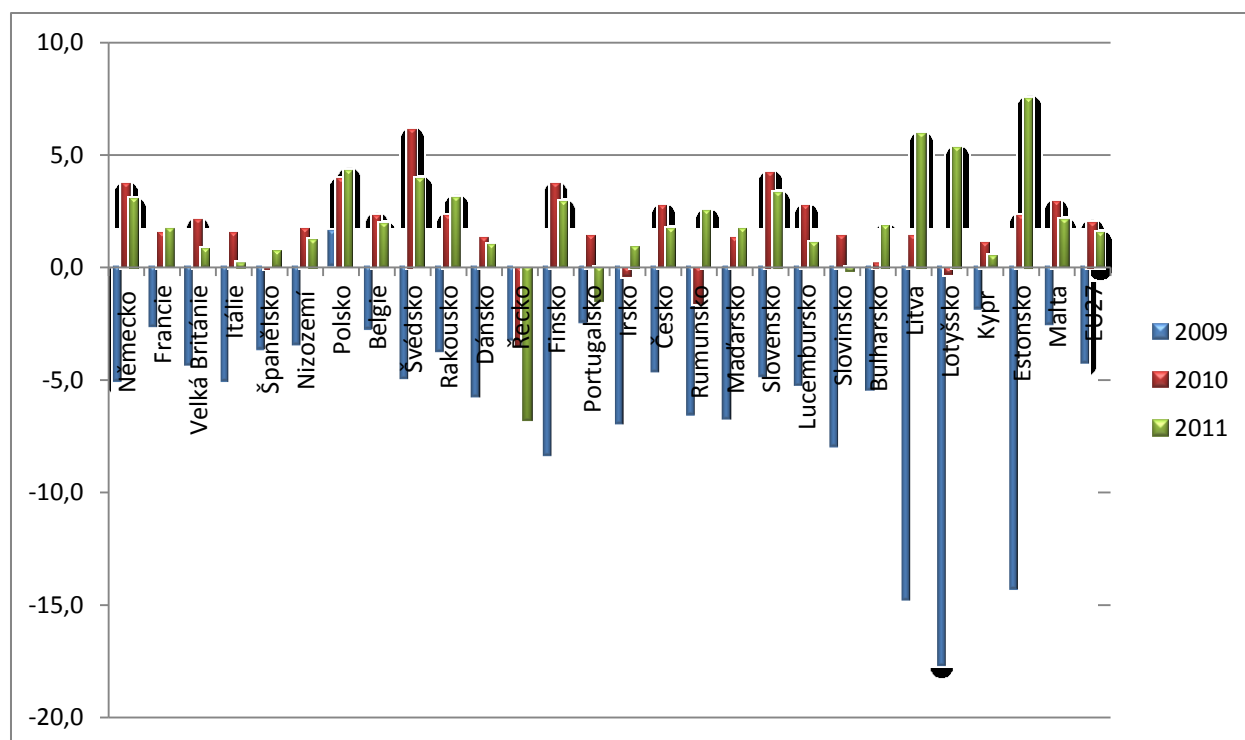
Zdroj: Eurostat, 2012. Vlastní zpracování.

Zajímavé je rovněž sledovat vývoj růstu HDP zemí EU v posledních třech letech, ve kterých podstatnou část hrála důležitou roli ekonomická krize, která dopadla silně i na Evropu. Z grafu č. 4.3 je patrné, že téměř pro všechny evropské země byl ekonomicky nejhorší rok 2009, kdy krize udeřila naplno a propad HDP dosáhl vysokých hodnot (v Lotyšsku například klesl o 17,7 %). Co se týče pozice Německa, například rok 2007 pro něj byl stále úspěšný (růst o 3,3 %) a v běžných cenách byl jeho HDP vyčíslen na 2 428 mld. eur. Domácí i zahraniční poptávka byla na vysoké úrovni a zemi se díky ní velmi dařilo. Situace se začala obracet již v dalším roce, kdy se růst zpomalil na 1,1 % a ekonomická krize posléze silně postihla i nejsilnější evropskou ekonomiku. Rok 2009 se nesl v celé Evropě ve znamení propadu a oslabení růstu HDP, v Německu byl propad dokonce až 5,1 %. Hned další rok znamenal další prudký obrat, tentokrát do zelených čísel, kdy se německé hospodářství z krize překvapivě rychle vzpamatovalo a HDP vzrostl o 3,7 %, především díky oživení zahraniční

poptávky (tím pádem byla opětovně rozšířena výroba a rostl export). V roce 2010 růst zaznamenaly téměř všechny evropské státy, ovšem byly tu i takové, které se stále propadaly (Řecko, Irsko, Španělsko). Rok 2011 byl opět ve znamení růstu, i když již menšího (Německo 3 %), protože díky krizi Řecka a dalších států, které byly závislé na finanční výpomoci vyspělých zemí EU, se situace opět začala vyvíjet hůře a rovněž pro rok 2012 se nepředpokládají výrazně příznivější hodnoty.

Graf č. 4.3: Vývoj růstu HDP v členských zemích EU v letech 2009 - 2011 (%)

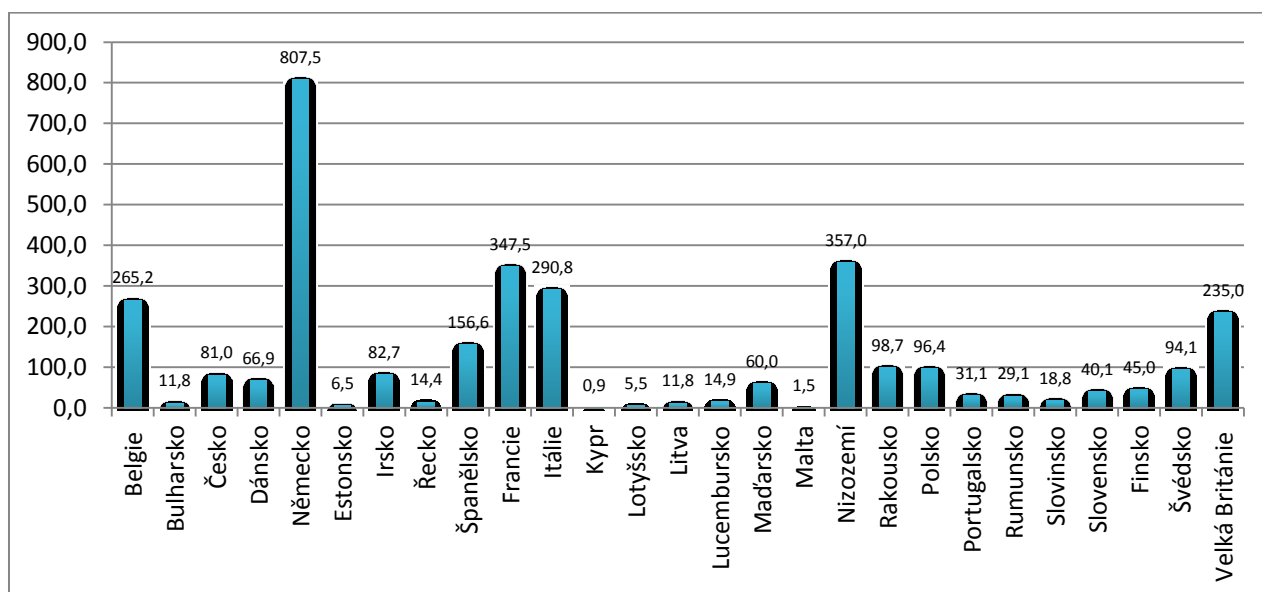
Zdroj: Eurostat, 2011. Vlastní zpracování.

Evropská unie se podílí na jedné pětině celosvětového obchodu. Postupné rozšiřování členského základu EU posiluje její pozici na poli mezinárodního obchodu. Důležitým rámcem, kterým se zahraniční obchod řídí, je tzv. společná obchodní politika EU, která stanovuje a upravuje omezení dovozu do společného trhu, stará se o liberalizaci obchodních vztahů se třetími zeměmi a udržuje preferenční obchodní vazby. Že je EU obchodní velmocí jak z hlediska dovozu a vývozu zboží, tak i z hlediska investic, za to vděčí rovněž četným mezinárodním obchodním dohodám, které tvoří (Fiala, Pitrová, 2009, str. 485):

- Dohody o celní unii s Tureckem, Maltou a Kyprem,
- dohody o volném obchodu s jednotlivými členy EFTA,

- evropské dohody se zeměmi střední a východní Evropy,
- smlouvy z Lomé a preferenční dohody se zeměmi Středozeří (platnost vypršela v roce 2000),
- řada nepreferenčních obchodních a ekonomických dohod o spolupráci, např. se zeměmi Latinské Ameriky a Asie,
- speciální sektorové dohody, např. s vývozci oděvů a textilu ze zemí z třetího světa pro zajištění jejich přístupu na trh společenství.

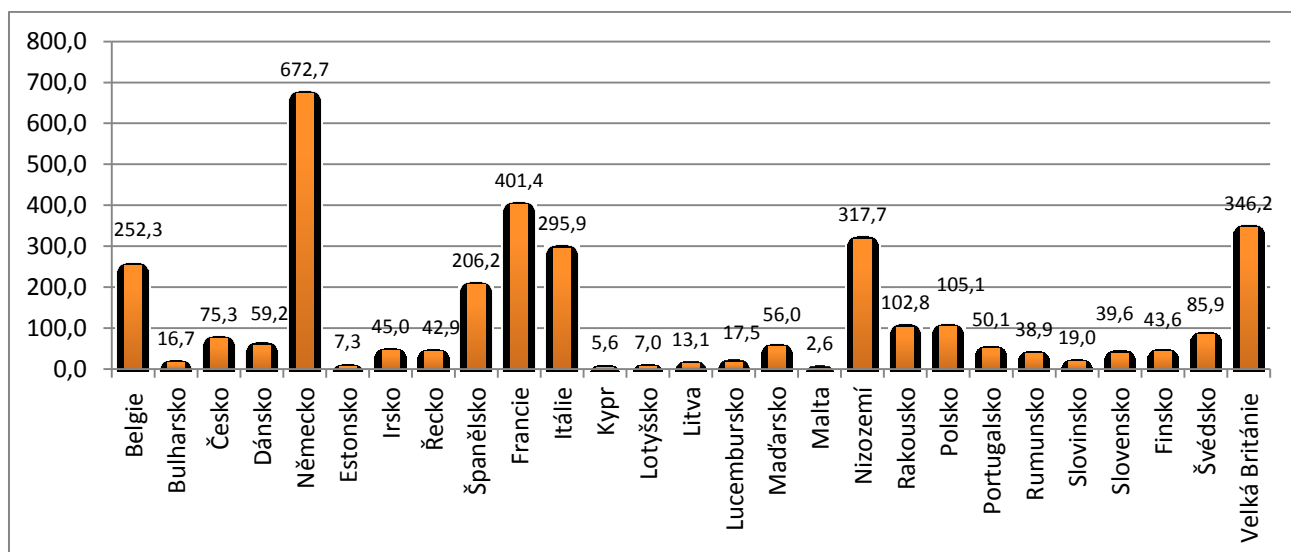
Graf č. 4.4: Export zboží členských zemí EU v roce 2009 (mld. eur)

Zdroj: Europe in figures - Eurostat yearbook, 2011. Vlastní zpracování.

Dle grafu č. 4.4 a č. 4.5 je patrné, že Německo má opět dominantní postavení i v oblasti exportu i importu zboží. Je suverénně největším vývozcem ze zemí EU, následuje jej Nizozemí, které má ale pouze méně než poloviční objem vývozu než Německo. To patří již řadu let mezi největší světové exportéry zboží i služeb (v roce 2008 dosáhl obrát zahraničního obchodu země 1 813,5 mld. eur). Německo stále orientované na průmysl se udržuje na předních příčkách ve vývozu automobilů, chemie, farmaceutik, strojů a zařízení. V oblasti importu je na tom země podobně - je druhým největším importním trhem světa a v oblasti EU je opět na první příčce. V importu se soustředí hlavně na zemědělskou produkci, elektrické přístroje, ropu a zemní plyn (Businessinfo.cz, 2011).

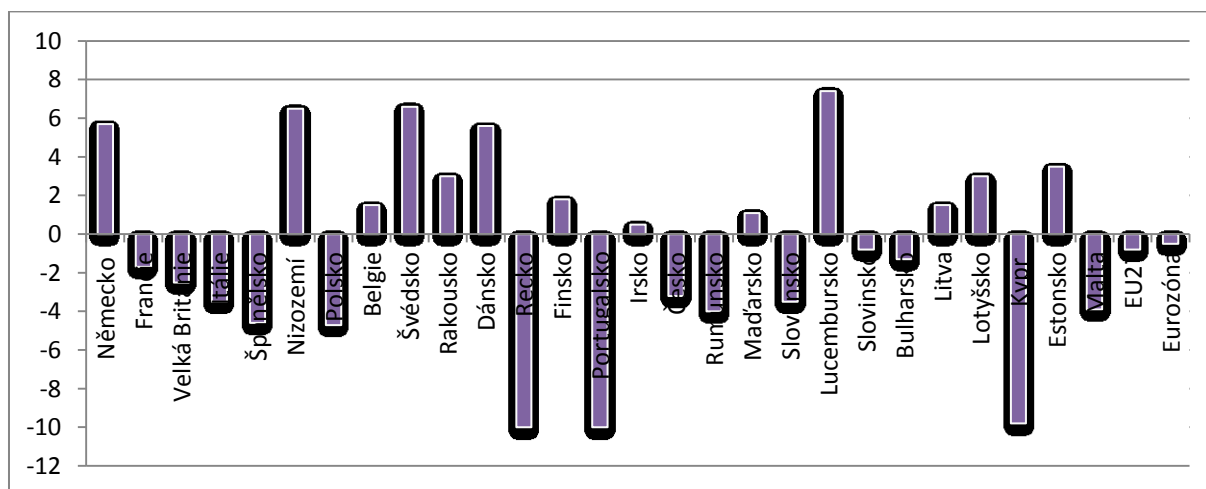
Graf č. 4.5: Import zboží členských zemí EU v roce 2009 (mld. eur)

Zdroj: Europe in figures - Eurostat yearbook, 2011. Vlastní zpracování.

Rok 2009, který se nesl ve znamení ekonomické krize, vnesl problémy i do oblasti exportu. Oproti roku 2008, kdy se všem státům Unie docela dařilo, znamenal následující rok velký propad. Německo si sice udrželo jasně nejvyšší pozici, i když se jednalo o meziroční pokles 17,9 %, export celé EU se v tomtéž roce snížil o 16,4 %. Největší meziroční pokles exportu zaznamenalo Finsko (pokles o 31,3%), dále pak Litva (-26,6 %), hodně si pohoršila i Itálie (-21,2 %) a Rakousko (-20 %). V oblasti importu nastala podobná situace. EU dovezla o 23,4 % zboží a služeb méně, než v předchozím roce, Německo o 16,5 % méně a nejvíce v dovozu poklesla Litva (-37,9 %).

Graf č. 4.6: Podíl běžného účtu platební bilance členských států EU za rok 2010 (% k HDP)

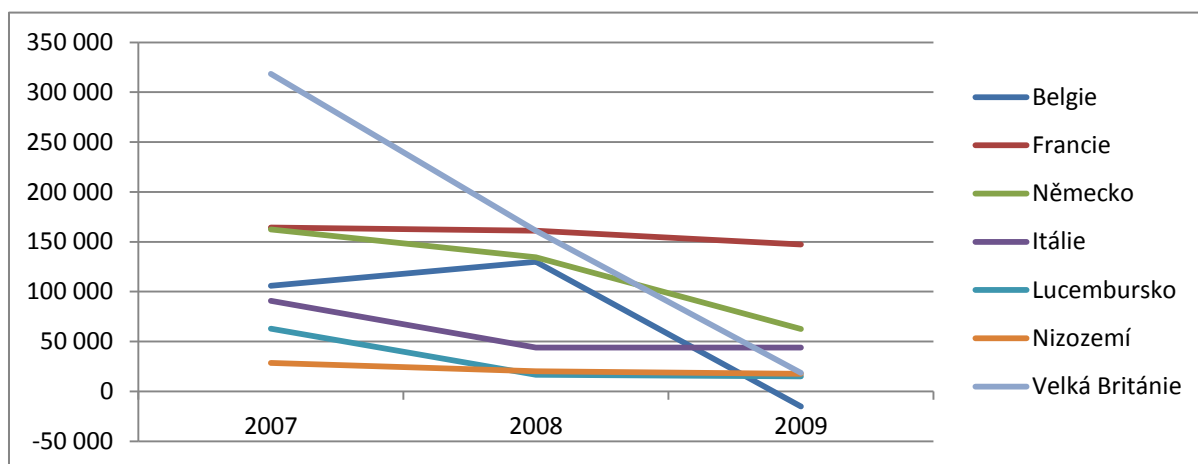
Zdroj: Eurostat, 2012. Vlastní zpracování.

Běžný účet platební bilance (BÚ PB) země zobrazen na grafu č. 4.6 je dlouhodobě kladný, v roce 2010 činil 5,7 % HDP, kdežto u celé EU tento výsledek byl -0,8 % HDP. V roce 2011 Německo vykazovalo přebytek na BÚ PB 147,656 milionů eur, což je nejvíce z celé EU (v tomtéž roce měla záporné saldo ve výši 71,168 milionů eur). Po Německu následovalo Nizozemí s kladným saldem 55,104 milionů eur.

V roce 2010 se pořadí největších vývozců světa změnilo. Na prvním místě v exportu zboží skončila země, jejíž ekonomika za posledních několik prudce vstoupá vzhůru, Čína (1,28 bilionů dolarů), Německo se dostalo na třetí pozici (vývoz za 1,27 bilionů dolarů). Německu se v oblasti zahraničního obchodu extrémně dařilo až v roce 2011 - export za 1,06 bilionů eur, import za 902 miliard eur. Obě dvě čísla jsou pro zemi rekordní, jsou to důkazy toho, že německá ekonomika stále slouží jako hnací motor ekonomiky celé EU (Finanční noviny, 2012).

V současné době to Evropa v rámci pozice příjemce investic nemá snadné. Loňský rok zaznamenalo dvanáct států EU od poradenské společnosti Dun & Bradstreet snížení svého ratingu (v tomto případě se jedná o indikátor rizikovosti zemí), naopak zvýšení se jich dočkalo pouze sedm. Dle D&B má v této době nejpriznivější klima pro investice Německo, Švýcarsko, Norsko a Švédsko, nejhůře je na tom naopak Řecko. Německo je pro investory nejpriznivější především z důvodu vysoké kvality života občanů, kvalitní infrastruktury i vysoké základny kvalifikovaných zaměstnanců. Opačný obraz mají pro investory naopak opět země střední a východní Evropy (IHNEP.cz, 2012).

Graf č. 4.7: Odchozí investice ve vybraných zemích EU v letech 2007 - 2009 (mil. USD)

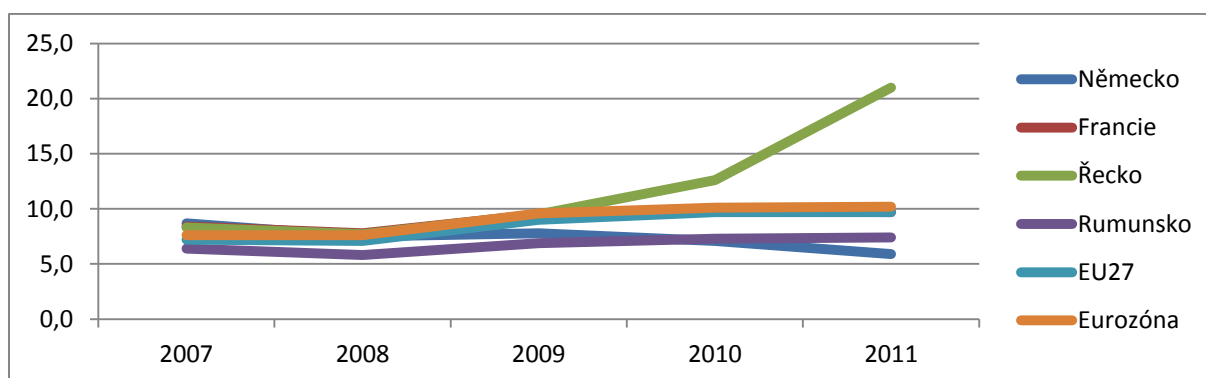
Zdroj: UNCTAD, 2010. Vlastní zpracování.

Z grafu č. 4.7 je patrné, že nejvíce v zahraničí v roce 2009 investovala Francie (147 161 mil. dolarů). Druhým největším vývozcem investic ve stejném období bylo Německo, které např. v roce 2007 investovalo 162 492 mil. dolarů. Velký propad v investicích opět nastal v roce 2009, kdy Německo investovalo již pouze 62 705 mil. dolarů. V oblasti příjemců investic si první příčku ve zmíněných letech získala Velká Británie (v roce 2007 činil příliv investic do země 168 381 mil. dolarů). Pro srovnání například Německo v roce 2007 přijalo v investicích 76 543 mil. dolarů, v roce 2009 už pouze 35 606 mil. dolarů. Německo ale stále mnohem více investic vydává než dostává, proto se řadí mezi tzv. čisté investory. Do samotného Německa nejvíce v loňském roce investovala Čína (158 projektů) následovaná USA (110 projektů). Z celkového počtu investičních projektů v Německu bylo 21 % z automobilového průmyslu a strojírenství, 13 % tvořily informační a komunikační technologie. V tomto roce navíc vznikla dohoda o převzetí německé strojírenské firmy Putzmeister čínskou Sany Heavy Industry, která je považována za jeden z největších investičních projektů v odvětví automatizované výroby a strojírenství, na kterém Německo již dlouho stojí (Euroskop, 2012).

Dalším ukazatelem, který zobrazuje srovnání Německa se zbytkem EU je míra nezaměstnanosti, což je téma týkající se mnoha občanů Unie. Na konci roku 2011 bylo v EU dle Eurostatu nezaměstnaných 9,7 % občanů nezaměstnaných, což je v číselném vyjádření téměř 24 milionů lidí. Eurozóna na tom pak byla o něco hůře, v její oblasti bylo bez práce 10,2 % občanů (16,3 milionů). Svůj vliv na tento ukazatel má stále dluhová krize, která v současné době v řadě zemí starého kontinentu vládne. Ekonomika díky šetření podniků (propouštění lidí, zkracování pracovní doby) zpomaluje a státy nejvíce zasažené dluhovou krizí tak i přímo ovlivňují dění ve zbytku Evropy.

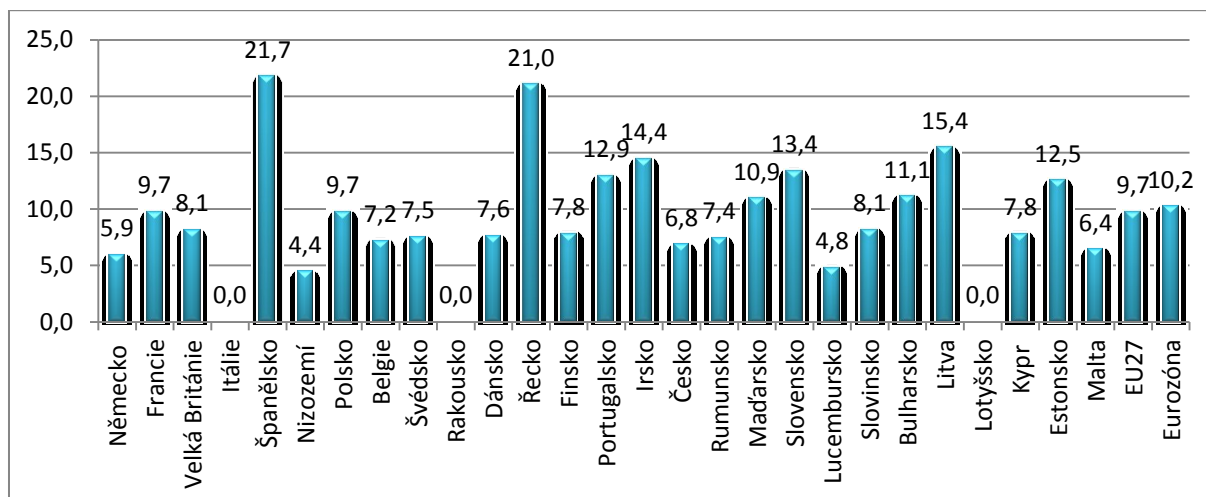
Je zajímavé sledovat míru nezaměstnanosti v rámci celé EU, protože rozdíly jsou mezi zeměmi obrovské. Příkladem může být například Nizozemí, které dlouhodobě v rámci EU vykazuje nejmenší míru nezaměstnanosti (v roce 2011 pouze 4,4 %) ve srovnání se Španělskem, kde je situace nejhorší a bez práce je tam už 22 % lidí, což je opravdu velmi vysoký podíl. Bez práce je v zemi každý pátý občan a každý třetí nezaměstnaný občan eurozóny je právě Španěl. Řecko, poslední dobou hodně diskutované kvůli stále přetrvávající možnosti státního bankrotu je na tom neméně hůře, míra nezaměstnanosti na konci roku 2011 dosáhla 21 % (velký skok oproti roku předchozímu, kdy bylo bez práce 12,6 % lidí).

Graf č. 4.8: Vývoj míry nezaměstnanosti ve vybraných zemích EU v letech 2007 - 2011 (%)

Zdroj: Eurostat, 2012. Vlastní zpracování.

Graf č. 4.9: Míra nezaměstnanosti v členských zemích EU v roce 2011 (%)

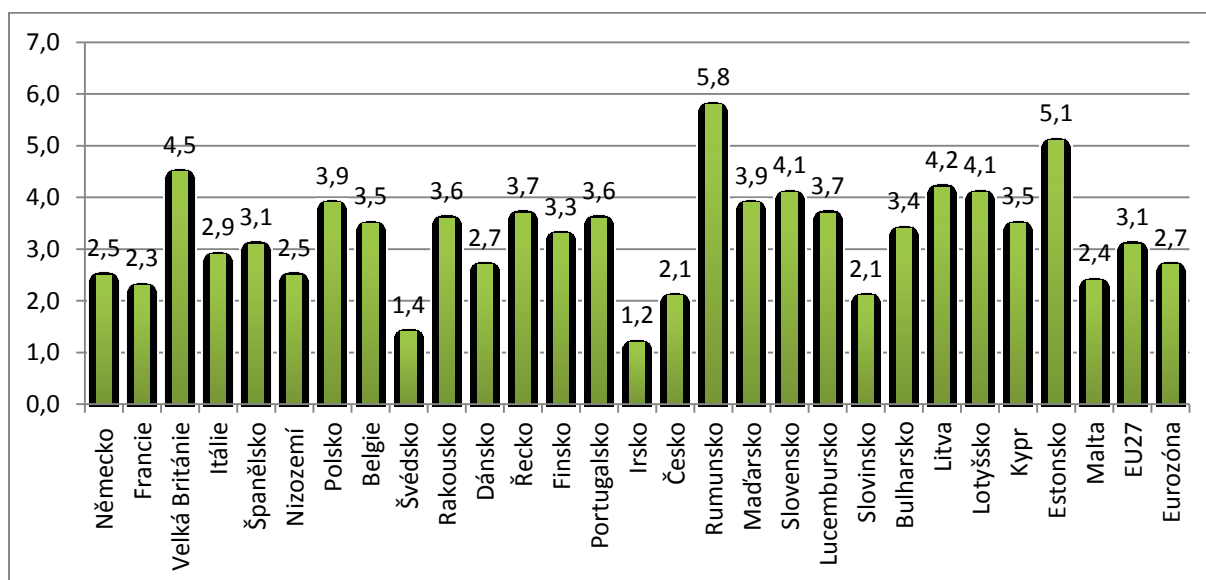
Zdroj: Eurostat, 2012. Vlastní zpracování.

Další graf týkající se nezaměstnanosti (graf č. 4.9) zobrazuje míru nezaměstnanosti ve všech zemích EU v roce 2011. Celkově je na tom sedmadvacet členů EU s mírou nezaměstnanosti 9,7 % průměrně. Španělsko a Řecko jsou na tom očividně nejhůře (přes 20 %), ovšem řada drtivé většiny ostatních států si tuto míru udržuje v pásmu 4 - 15 %. Co se týče Německa, to se nachází pod průměrem míry nezaměstnanosti v EU. Na konci roku 2011 bylo nezaměstnaných 5,9 % lidí, což je pro zemi nejlepší výsledek v této oblasti od sjednocení Východního a Západního Německa v roce 1990. Německému trhu práce se nadmíru daří, především díky velkému počtu zakázek většiny místních firem, což znamená nové pracovní příležitosti a země tak jde v oblasti nezaměstnanosti k stále menší míře,

navzdory dluhové krizi v eurozóně. Dle odborníků má tento německý úspěch důvod ve výkonném průmyslu a především v rozpočtových opatřeních spolkové vlády, která od dob ekonomické krize podporuje zkrácené pracovní úvazky a firmy si tak mohou zachovat svou pracovní sílu. Velká zaměstnanost Němců tak podporuje spotřebu domácností, která je vedle exportu jedním z hlavních důvodů výkonnosti německé ekonomiky (Česká televize, 2012).

Posledním makroekonomickým ukazatelem, který zobrazuje porovnání Německa s EU je míra inflace. Na grafu č. 4.10 lze vidět, že se Německo s mírou inflace 2,5 % v roce 2011 drží pod průměrem EU (3,1 %). Inflační cíl EU je ale nižší. Centrální banky všech sedmadvaceti členských států EU spolu s ECB, které tak tvoří Evropský systém centrálních

Graf č. 4.10: Míra inflace v členských zemích EU v roce 2011 (%)

Zdroj: Eurostat, 2012. Vlastní zpracování.

bank (ESCB), řídí měnovou politiku eurozóny, přičemž jejich prvořadým cílem je udržování cenové stability, kterou definují jako míru inflace pohybující se těsně pod hranicí 2 %. Tato míra je stanovena z toho důvodu, že inflace je tak dostatečně nízká, aby ekonomika mohla v plné míře sklízet výhody cenové stability (Evropská komise, 2012).

Na počátku roku 2012 se míra inflace v Německu snížila na rovné dvě procenta (duben 2012), což je prozatímní roční minimum a dostala se tak na hranici stanovenou ECB. Pod touto mírou se drží Irsko (1,4 %) a Švédsko (1,3 %) (Kurzy.cz, 2012).

4.2 Německá role v ekonomické krizi eurozóny

Koncem roku 2008 byl v rozpadu světový finanční systém, bankrotovaly velké investiční banky, hrubý domácí produkt (dále HDP) klesal téměř ve všech zemích rozvinutého světa a hovořilo se tak o největší ekonomické krizi od 30. let minulého století. Eurozóna zaznamenala pokles HDP o 6 %, samotné Německo už o 8 % a některé státy východní Evropy až dokonce o 10 %. Německo patří mezi ty státy Evropy, které jsou nejvíce závislé na exportu, proto je oslabení poptávky ze strany USA i ostatních států tvrdě zasáhlo a připravilo o jeden z nejdůležitějších zdrojů hospodářského růstu. V polovině roku 2009 se ukázalo, že HDP eurozóny vykazuje nejhorší stav od roku 1995, kdy se začal oficiálně měřit. Evropská komise nadále předpovídala pokles evropského hospodářství a naopak růst nezaměstnanosti a deficitů veřejných rozpočtů. Evropská centrální banka (ECB) se po vzoru zahraničních bank ve snaze ztlumit důsledky krize připojila k bankám, které začaly garantovat dluhopisy a přímo nakupovat aktiva na soukromých trzích. To vše mělo vést tomu, aby se snížily úroky co nejnižší. Proti tomuto kroku ale vystoupilo Německo (především prostřednictvím bankéře Axela Webera), protože konzervativní Bundesbanka upřednostňovala spíše udržování nízké míry inflace (Finanční noviny, 2012).

Z recese se již v druhé polovině roku 2009 začaly vzpamatovávat dvě největší evropské ekonomické velmoci - Francie a Německo, a to především díky mírnému oživení poptávky po produktech ze strany USA, kde se již situace rovněž začala uklidňovat. Hlavně díky nenadálému růstu HDP Německa se Evropa začala cítit ohledně ekonomiky optimističtěji. Německá vláda uváděla jako důvod pro tento obrat především nárůst exportu, zvýšení spotřeby vlády a domácností (velký vliv na tom měl nákup mnoha nových osobních automobilů, k čemuž došlo díky zavedení šrotovného). Ostatní země ale příliš tak optimistické nebyly a dokonce i Německo s Francií si bylo vědomé toho, že recese ještě nemusí být u konce. Tomu nasvědčovala i situace v Řecku, které se koncem roku 2009 nacházelo na pokraji finančního kolapsu a jeho zadlužení státních financí se stále prohlubovalo. Země se začala pro investory rýsovat jako nejrizikovější země eurozóny a k opadu jejich zájmů navíc přispěla možnost, že se zemi sníží již tak nízký rating (BBB+). Rozpočet Řecka spadl roku 2009 do schodku 12,7 % HDP a zadlužení se vyčíslovalo na 112,6 % HDP. Země se tak ocitla ve velice špatné situaci, kdy si díky vysokému zadlužení musela půjčit nejméně 65 miliard eur (díky své nedůvěryhodnosti za velký úrok). Situace v zemi začala ovlivňovat i zbytek Evropy, a to prudkým sražením kurzu eura (Euroskop, 2012).

Zadlužení zemí se stalo jedním z nejfrekventovanějších témat následujících měsíců. Po Řecku začaly mít problémy Španělé, Portugalci, Irové a rovněž Italové. V roce 2010 v Řecku vzrostl dluh na 142,8 % HDP, a zmíněné státy tak musely čerpat finanční pomoc od Evropské unie a Mezinárodního měnového fondu (MMF, International Monetary Fund). Angela Merkelová, doposud v podobných vyjádřeních opatrná, připustila, že euro prochází nejtěžším obdobím a jeho budoucnost je nejistá. Ve snaze zachránit eurozónu Německo s Francií iniciovalo navýšení záchranného fondu z 250 na 440 miliard eur, které by měly pomoci státům postižených vysokým zadlužením. Německo navíc tvrdě vystoupilo proti možnosti, že by zadlužené Řecko a jemu podobné státy vystoupily z eurozóny. Podle Merkelové by to uškodilo všem ostatním státům měnové unie, včetně Německa (Finanční noviny, 2012).

Počátkem února 2011 představila Angela Merkelová spolu s francouzským prezidentem Nicolasem Sarkozym tzv. „Pakt konkurenceschopnosti“, v jehož rámci by se země Evropy měly zavázat ke sladění důchodových systémů či harmonizování daní, což by vedlo ke stabilizaci veřejných financí. Oba dva představitelé evropských velmocí se ale po tomto oznámení setkali s vlnou nevole, která se vznesla z řady evropských zemí proti tzv. „německo-francouzskému diktátu“. Kancléřka Merkelová se kvůli paktu dostala do konfliktu i se svými kolegy z řad poslanců v Bundestagu⁴⁶, protože před nimi plán na zavedení paktu zatajila. Nadále ale bude prosazovat cíl paktu uvádějící „závazek zavést dluhovou brzdu v ústavách všech členských států, která zavazuje k vyrovnanému rozpočtu ve střednědobém období“ (Euroskop, 2012).

V rámci řeckého problému přišlo Německo v polovině roku 2011 s návrhem, aby se na záchraně extrémně zadlužené země podíleli i soukromí investoři. Francie sdílela stejný názor, i když poskytnutí další finanční pomoci Řecku bylo podmíněno dalšími škrty v řecké vládě (krácení pracovní doby a mezd, privatizace). Ty byly velice nepopulární a země kvůli nim zažila několik silných protestů a dokonce byla nucena vyměnit vládu. Eurozóna ale zemi nakonec poskytla úvěr ve výši 12 miliard eur, jinak by země zkrachovala do jednoho měsíce. Z důvodu zklidnění ekonomické krize v eurozóně byla Německem a Francií posléze navržena kolektivní hospodářská vláda celé eurozóny a byla opět zdůrazněna skutečnost, že euro budou hájit za každou cenu. Analytici označili společnou ekonomickou vládu za nezbytnou pro udržení evropské společné měny. Pomalu se začaly dostávat do popředí

---

⁴⁶ Spolkový sněm, poslanci jsou do něj voleni na čtyři roky.

i někdejší německé snahy o politickou unii, když před koncem roku 2011 kancléřka Merkelová opět vyzvala k centralizaci eurozóny. Podle ní by země měly převést více pravomocí na Brusel a směřovat k fiskální a politické unii (Finanční noviny, 2012).

Počátkem roku 2012, kdy nebyl bankrot Řecka stále odvrácen, zazněla z Německa myšlenka, která si přeje přímou kontrolu řeckého rozpočtu, což ale Řecko odmítá a stále častěji v tisku přirovnává německý přístup k diktátu dřívějšího nacistického vedení. Řekové neustále pořádají četné demonstrace proti vládním škrtnům a země se tak není schopna chovat v oblasti úspor nezbytných k poskytnutí dalšího záchranného balíčku dostatečně pružně a řada evropských zemí s Řeckem ztrácí trpělivost. Německý ministr vnitra Hans-Peter Friedrich dokonce Řeky vyzval k odchodu z eurozóny. Podle něj by se země rychleji ekonomicky zotavila mimo měnovou unii. Merkelová se ovšem od jeho výroku distancovala a spolu s několika dalšími státy rozhodla o poskytnutí dalšího úvěru ve výši 130 miliard eur. Situace Řecka (a vlastně i celé eurozóny) ovšem přes mnohé finanční výpomoci stále zůstává nejistá. Financial Times Deutschland na základě německého ekonomického institutu Ifo dokonce předpokládají, že se letošní řecký HDP propadne za HDP některých rozvojových států (Finanční noviny, 2012).

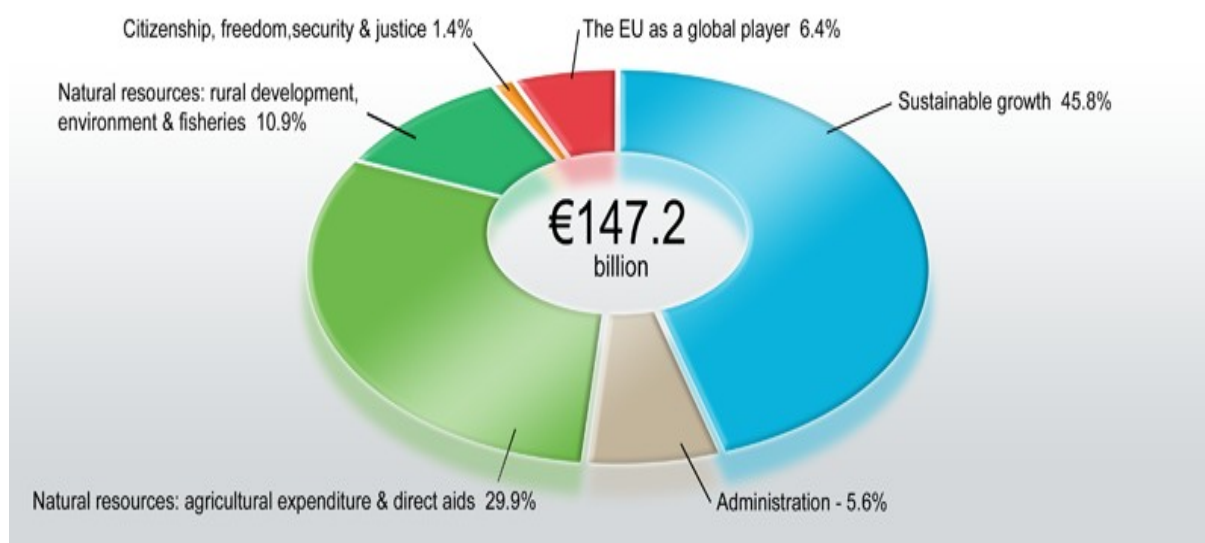
4.3 Iniciativy SRN v oblasti fiskální spolupráce v EU

Evropský společný rozpočet je navrhován každoročně Evropskou komisí a návrh posléze dostane ke schválení Rada EU a Evropský parlament. Rozpočet musí být vždy sestaven jako vyrovnaný a roční výdaje nesmí přesáhnout stropy stanovené víceletým finančním rámcem. Současný rámec na období 2007 - 2013 je dělen do šesti okruhů a jeho celková výše je stanovena na 864,3 mld. eur, přičemž největší částky jdou na společnou zemědělskou politiku a do strukturálních fondů EU.

Samotný evropský rozpočet Evropské unie pro rok 2012 počítá s celkovou částkou 147,2 mld. eur, přičemž na udržitelný růst je vyčleněno 67,5 mld. eur, na ochranu přírodních zdrojů 60,0 mld. eur, na občanství, svobodu, bezpečnost a právo 2,1 mld. eur, na cíl EU jako globální hráč 9,4 mld. eur a administrativa pak představuje výdaje v podobě 8,3 mld. eur. Příjmy do rozpočtu pak plynou hlavně z tradičních vlastních zdrojů, které tvoří cla vybíraná za dovoz produktů z nečlenských států EU (asi 12 % celkových příjmů). Dalším významným zdrojem (11 %) je částka založená na dani z přidané hodnoty (DPH). Jednotná procentní sazba je uplatňována na každý harmonizovaný příjem členského státu z DPH. Největší část

zdrojů (76 %) ovšem tvoří příjem pocházející z hrubého národního důchodu (HND), který je tvořen jednotnou procentní sazbou z HND každého členského státu. Zbylé 1 % tvoří například pokuty uložené společností, které porušily pravidla hospodářské soutěže či daně, které odvádí zaměstnanci EU ze svých platů (Evropská komise, 2011).

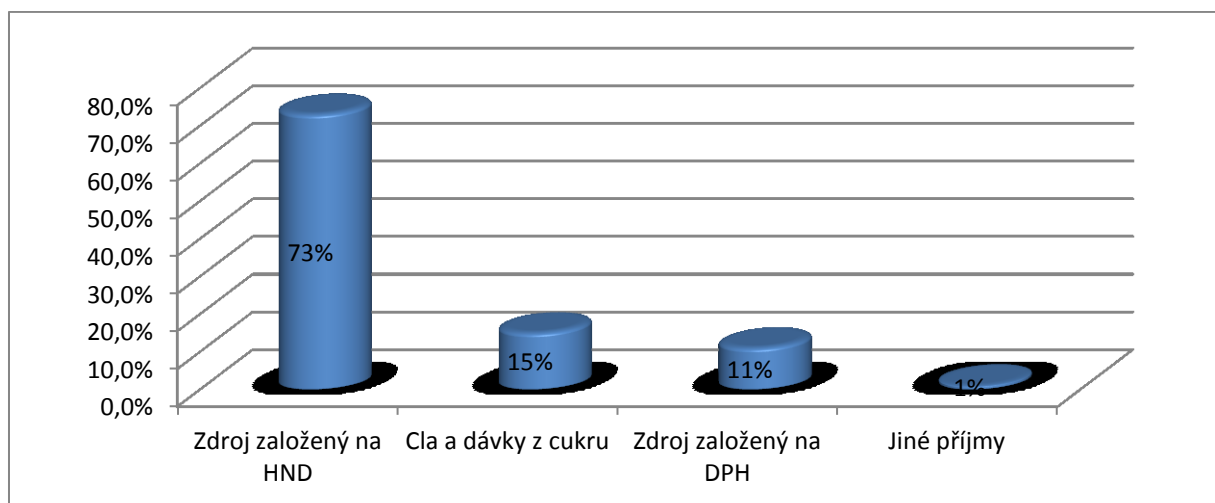
Graf č. 4.11: Struktura výdajů rozpočtu EU pro rok 2012 (%)

Zdroj: http://ec.europa.eu/budget/figures/2012/2012_en.cfm

Členské země EU jsou posléze na základě příspěvků a čerpání z rozpočtu EU děleny na tzv. čisté plátce (do rozpočtu více odvádí, než z něj dostanou), popřípadě čisté příjemce (opačný případ). Mezi čisté plátce se z velké části řadí země, které stály u zrodu evropské integrace (Německo, Francie), které v roce 2009 do unijního rozpočtu vložili přes 20 mld. eur a obdrželi z něj naopak okolo 12 mld. eur. Na zcela opačné straně se nachází země střední a východní Evropy (Rumunsko, Maďarsko), přičemž například Polsko do rozpočtu EU odvedlo 3 mld. eur a čerpalo téměř 10 mld. eur. Tahle situace se nelíbí především Německu a Francii, kteří navrhuji snížení svých členských příspěvků, popřípadě zmenšení celého rozpočtu EU. Evropská komise je ovšem proti a dokonce zastupuje myšlenku rozpočet od roku 2013 navýšit, a to z důvodu podpory hospodářského růstu v Evropě (Lidovky.cz, 2010).

Graf č. 4.12: Struktura příjmů do rozpočtu EU (%)

Zdroj: Evropská komise, 2011. Vlastní zpracování.

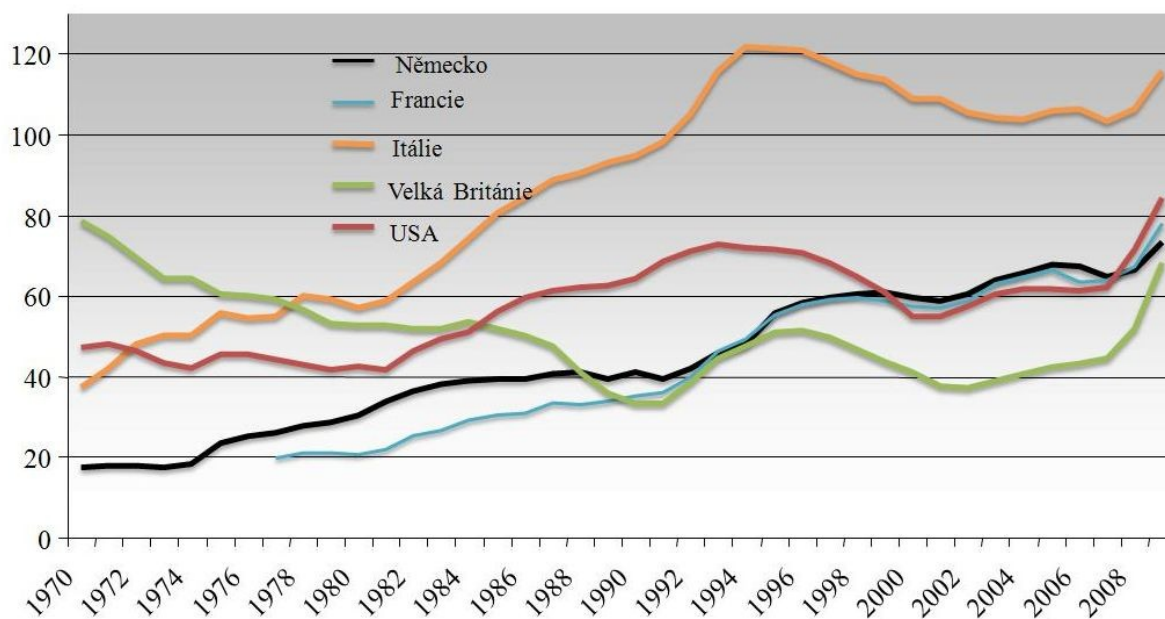
Německá vláda chce ve svém vlastním rozpočtu do roku 2014 získat úspory až ve výši 80 mld. eur. V roce 2012 by spolková vláda měla ušetřit asi 19,1 mld. eur a v dalších dvou letech téměř o 10 mld. více. Německo totiž v roce 2010 dosáhlo podílu zadluženosti na HDP 82 %, což znamená porušení Maastrichtských kritérií. Ušetřit se vláda chystá především pomocí škrtů na výdajích na sociální zabezpečení, zpřísněním vyplácení podpory v nezaměstnanosti, propouštěním řady státních zaměstnanců a hodně si také slibuje od „ekologické“ daně z vnitrostátní letecké dopravy. Především kvůli opatření v sociální oblasti se předpokládá navýšení zaměstnanosti a tím pádem zlepšení základu pro vyšší hospodářský růst země. Příjmy do státního rozpočtu na rok 2012 jsou stanoveny na 280,1 mld. eur a výdaje na 306,2 mld. eur, což znamená deficit ve výši 26,1 mld. eur.

Vláda plánuje nejvíce výdajů do sféry pracovních a sociálních záležitostí (126,5 mld. eur), dále se počítá s 38,3 mld. eur na náklady státního dluhu, na obranu bude vydáno 31,9 mld. eur, na dopravu a rozvoj měst 25,9 mld. eur, na zdravotnictví 14,5 mld. eur a další částky půjdou na vzdělání, nové technologie či administrativu (Bundesministerium der Finanzen, 2012).

Německo, stejně jako ostatní evropské země, se potýká s problémem zadluženosti, která neustále stoupá a nachází se již vysoko nad hranicí Maastrichtského kritéria, které udává maximální podíl veřejného dluhu na HDP ve výši 60 %. V grafu č. 4.13 níže je pro srovnání uveden vývoj zadluženosti Německa ve srovnání s Francií, Itálií, Velkou Británií a USA v letech 1970 - 2008. Itálie je na tom ohledně zadlužení (v rámci států zobrazených

v grafu) nejhůře, Německo se pod hranici 60 % drželo dlouho, asi do roku 1997, od kterého ale dluh rychle stoupá. Bohužel se podobný trend očekává i v blízké budoucnosti, proto by se vlády jednotlivých zemí měly pomocí úsporných opatření snažit tempo růstu zadlužení alespoň zpomalit. Poslední statistiky Evropského statistického úřadu (Eurostat) navíc ukazují, že 60 % podíl zadlužení na HDP v EU splňuje pouze 13 z 27 členských států (graf č. 4.14).

Graf č. 4.13: Vývoj zadluženosti vybraných zemí v letech 1970 - 2008 (%HDP)

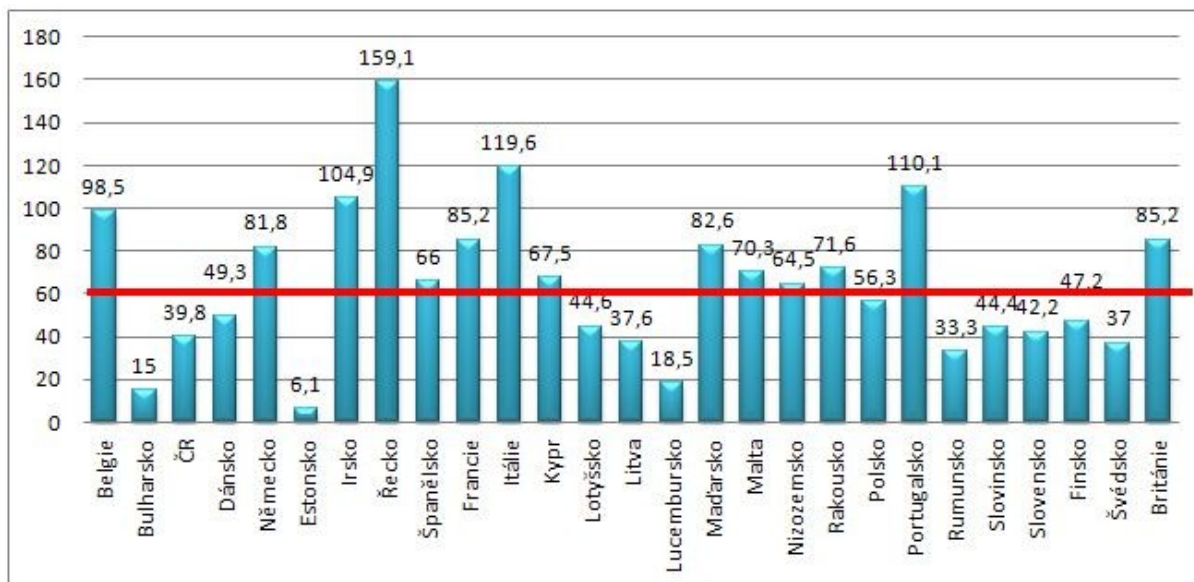
Zdroj: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/fiskalni_seminare.html. Vlastní úprava.

Statistika z posledního čtvrtletí roku 2010 ukazuje nepříznivé ekonomické výsledky v celkem 14 státech Evropské unie. Nejvíce zadlužené je stále Řecko (159,1% HDP), dále Itálie (119,6 % HDP) a Portugalsko (110,1 % HDP). Těmto extrémně vysokým číslům se přibližuje i Irsko či Belgie. Německu tak stouplo zadlužení na 81,8 % HDP (asi 2 bilióny eur), Francii dokonce na 85,2 % HDP. Překvapivě například Rumunsko se drží v příznivém poli zadlužení (33,3 % HDP), stejně tak i Bulharsko (15 % HDP), i když oba dva státy patří k nejméně rozvinutým zemím současné EU.

Problémem si tak prochází i Evropský fond finanční stability (EFSF), který sloužil k zachraňování Irska, Portugalska a Řecka. Fond fungující na principu společných záruk (nemá tedy vlastní kapitál) se musí spoléhat na úvěry, za které ručí státy eurozóny s nejvyšším ratingem. Peníze od nich získané poté poskytuje potřebným státům. Situace se ovšem zkomplikovala koncem ledna 2012, kdy došlo ke snížení ratingu devíti států eurozóny

a Francie s Rakouskem dokonce přišly o nejvyšší stupeň AAA. Tím pádem padne více zodpovědnosti v záchraně eura opět na Německo, které si stále uchovává nejvyšší možný rating (Hospodářské noviny, 2012).

Graf č. 4.14: Zadluženost členských států EU v roce 2010 (% HDP)

Zdroj: Eurostat, 2011. Vlastní zpracování.

4.4 Shrnutí kapitoly

Německo stojí v Evropské unii na pozici lídra jak v ekonomických záležitostech, tak i v politických věcech. Současná krize v Evropě, díky které se řada států (Řecko, Španělsko, Itálie) ocitla díky zadlužení na pokraji státního bankrotu, dává Německu ještě větší prostor v rozhodování o budoucnosti Evropy a především mu dává hlavní roli při záchraně společné evropské měny, eura. Současná krize rovněž dala podnět k oživení německých návrhů na vybudování politické unie, kterou země podporuje již od dob svého sjednocení, ovšem stále zatím marně. Většina evropských zemí nechce o politické unii ani slyšet, protože se obává, že by Unii dominoval Berlín a zbylé státy by se ocitly v roli pouhých příjemců nařízení Německa.

Jisté je ale to, že je německá ekonomika nejsilnější v Evropě a to je právě to, co zemi udává statut dominantní evropské velmoci. Německo je největší přispívatel do společného rozpočtu EU (například v roce 2009 poskytlo do tohoto finančního balíku přes 20 mld. eur) a řadí se tak mezi tzv. čisté plátce. Přízvisko ekonomické velmoci si Němci udržují i přes

to, že se sami v posledních letech potýkají s problémem zadlužení. To se v minulém roce vyšplhalo až na 2 bilióny eur (81,8 % HDP), což znamená značné překročení limitu stanoveného Maastrichtskými kritérii. I přes to si země udržuje nejvyšší ekonomický rating, a to AAA, který mají již pouze 4 evropské země (kromě Německa ještě Finsko, Nizozemí a Lucembursko).

Německo také zaujímá přední pozici v oblasti hrubého domácího produktu. Ten má ze všech členských států EU nejvyšší (3 286 mld. eur) a zaujímá tak i nejvyšší, 20 % podíl na celkovém HDP EU. Německý HDP se propadl v roce 2009 (5,1 %), kdy v Evropě naplno udeřila ekonomická krize. Ovšem hned další rok se zvedl nečekaně o 3,7 %, především z důvodu uživení zahraniční poptávky a Německo jako země těžící převážně z exportu strojírenských a průmyslových produktů zažilo obrat k lepšímu. Pozici největšího evropského exportéra Německu zaručuje loňský výsledek zahraničního obchodu, a to export za rekordní sumu 1,27 bilionů dolarů. Běžný účet platební bilance země je dlouhodobě kladný a v roce 2011 přebytek činil 147,656 milionů eur (EU -71,168 milionů eur).

Míra inflace se v Německu dlouhodobě drží pod průměrem EU. V roce 2011 inflace dosáhla 2,5 % (v celé EU 3,1 %) a v dubnu letošního roku (2012) dokonce poklesla na rovná 2 %, což je hranice stanovená ECB pro udržení finanční stability.

Výše zmíněné silné ekonomické postavení, plus kvalita života v zemi, kvalitní infrastruktura a dobré podnikatelské podmínky činí Německo nejlákavější zemí z celé EU pro zahraniční investory. Řada investičních projektů realizovaných v Německu, v posledním roce především z Číny rovněž pomáhá udržovat příznivé podmínky na trhu práce. Míra nezaměstnanosti v roce 2011 v Německu dosáhla pouhých 5,9 %, což je jeden z nejnižších výsledků v celé Evropě.

Výše zmíněné ukazatele tedy dokazují, že Německo je jasnou jedničkou mezi zeměmi Evropy v oblasti ekonomiky a na její výkonnosti a vývoji závisí i řada ostatních evropských států. Sílu zemi rovněž dodává role zachránce eura, především po nedávném snížení nevyššího ratingu Francii, která tak ustoupila v této oblasti více do pozadí a Německo tak získalo ještě větší sílu v rozhodování o budoucnosti eurozóny. Angela Merkelová se několikrát nechala slyšet, že chce euro udržet v oběhu za každou cenu a mezi její poslední úspěchy se řadí koncem letošního ledna přijatý fiskální pakt, ke kterému se ze všech zemí EU nepřipojila pouze Velká Británie a Česká republika. Po summitu, na kterém byla finální podoba nadějného paktu německou kancléřkou oznámena, euro mírně posílilo. Německo

se dále snaží o získání většího vlivu v Evropské centrální bance, protože je přesvědčeno, že jeden hlas guvernéra Bundesbanky v radě ECB je málo a že by se hlasy měly zemím rozložit dle hospodářské síly zemí EU. Zatím ale stále není jasné, za jak dlouho a za jakých obětí eurozóna současnou ekonomickou krizi překoná.

5 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zdůraznit roli SRN ve vývoji evropské integrace a především srovnat a vyhodnotit aktuální ekonomickou situaci země v rámci celé Evropské unie.

SRN se již od konce druhé světové války v roce 1945 snažila spolupracovat se západními mocnostmi při budování mírového prostředí v poválečné Evropě. Nová demokraticky zvolená vláda země v čele s Konradem Adenauerem se snažila především o urovnání dříve nepřátelských vztahů, které způsobila právě ukončená válka. Velkým hybným mechanismem pro budování evropské integrace byla hlavně spolupráce SRN s Francií, jejichž vztahy byly dlouhodobě napjaté a usmíření těchto dvou evropských mocností mělo velký vliv na pozdější vývoj v celé Evropě. Zlomem bylo vypracování Schumanova plánu, díky kterému bylo v roce 1952 založeno Evropské společenství uhlí a oceli, což je první z evropských společenství a byly tak odstartovány integrační procesy, které Evropu provází a spojují dodnes. Německo se společným trhem pro uhlí a ocel souhlasilo a plán silně podporovalo, protože v něm vidělo příležitost zapojit se do svazku západních demokratických zemí. Francie naopak sledovala především bezpečnostní stránku, protože díky ESUO mohla být dokonale kontrolována produkce těchto dvou významných komodit pro zbrojní průmysl a Německo tak již nemělo nikdy ohrozit mír na kontinentě.

Společný trh s uhlím a ocelí fungoval a evropské země tak začaly uvažovat o podobných integračních seskupeních i v dalších odvětvích. Německo zapojené mezi demokratické státy již nebylo vnímáno jako potenciální agresor, ale jako ekonomicky silný stát, který se začal naplno zapojovat do politického i hospodářského dění v Evropě a i díky jeho iniciativám bylo v roce 1957 založeno Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii. Členy těchto společenství byla stále pouze šestka zakládajících zemí ESUO a Německo pomalu začalo prosazovat myšlenky na rychlejší postup v budování politické unie a taktéž v rozšiřování členské základny spolupracujících států. Vůči těmto myšlenkám zastávala negativní názor především Francie. Ten se podařilo prolomit v roce 1969 německému kancléři Willymu Brandtovi a díky tomu začala přípravná jednání o vstupu do ES s dalšími evropskými zeměmi.

Německo dále hodně přispělo i v oblasti budování společného trhu v Evropě, a to díky svému evropskému komisaři pro průmysl, Karlu-Heinzovi Narjesovi, který vypracoval

projekt vedoucí k eliminaci stále existujících limitací evropského trhu, díky kterému byly urychleny přípravy Komise na odstranění netarifních omezení. Také díky tehdejšímu německému ministru zahraničních věcí Hansi Dietrichovi Genscherovi, který zpracoval text o cílech, kterých by mělo být dosaženo v oblastech vztahů a pravomocí mezi orgány ES, mělo Německo zásluhu na tvorbě Jednotného evropského aktu, který tak upravoval Římské a Pařížské smlouvy a odstranil poslední překážky v oblasti společného trhu v Evropě.

V roce 1990 došlo ke znovusjednocení Západního a Východního Německa a vznikla tak SRN, která byla jako celek mezinárodně uznána a byla přijata do NATO. Země se posléze začínala angažovat v přípravách na zavedení společné evropské měny, která byla navržena politickými špičkami SRN, Francie a Itálie. Němci zastávali názor, že různé měny členských států omezují rozvoj obchodu a investic, proto trvali na zavedení silné evropské společné měny, která by byla tak stabilní, jako jejich marka. Tehdejší německý ministr financí Theo Waigel posléze navrhl Pakt stability a růstu, který měl za cíl pomocí několika ustanovení udržet ekonomickou stabilitu členských zemí HMU a projekt na zavedení společné měny byl nakonec dokončen v roce 2002, kdy bylo do oběhu zavedeno euro.

V současnosti (stejně jako i již dříve) SRN zaujímá pozici ekonomického lídra Evropy. V práci bylo provedeno srovnání ekonomické úrovně zemí EU pomocí několika makroekonomických ukazatelů, podle kterého je SRN ekonomickou velmocí. HDP země v roce 2010 dosáhl celých 3 286 miliard eur, což je suverénně nejvíce ze všech zemí EU (Francie například 2 562 miliard eur, Česko 192 miliard eur) a představuje 20 % z celkového HDP EU, který v tomtéž roce činil 16 242 miliard eur. Ovšem i SRN měla nemalé problémy kvůli ekonomické krizi v roce 2009, když se její HDP meziročně propadl o 5,1 %. Problémy ale netrvaly dlouho, hned další rok HDP opět zaznamenal růst o 3,7 %, a to především díky oživení zahraniční poptávky po průmyslovém zboží, což Německu jako zemi orientované na export výrazně pomohlo.

V oblasti samotného exportu zboží se SRN drží taktéž na první příčce z celé EU. V roce 2009 vyvezlo zboží za 807,5 miliard eur (Nizozemí například 357 miliard eur, Velká Británie 235 miliard eur, Česko 81 miliard eur, EU27 1 094 miliard eur) a jednalo se především o zboží pro zemi typické – průmyslové výrobky, automobily, chemické výrobky, stroje. Běžný účet platební bilance je v SRN dlouhodobě kladný. V roce 2011 činil přebytek 147,656 milionů eur, přičemž celá EU byla ve schodku 71,168 milionů eur.

Země se i v oblasti míry nezaměstnanosti drží v poměrně příznivých číslech. Průměrná míra nezaměstnanosti v EU činila v roce 2011 9,7 %, přičemž v SRN dosáhla na 5,9 %, což je jedno z nejnižších čísel v Evropě, pod které se dostalo pouze Lucembursko a Nizozemí (obě přes 4 %). Největší problémy s hledáním zaměstnání mají občané Španělska (21,7 %) a Řecka (21 %), které se nacházejí na pokraji státního bankrotu. Míra inflace v SRN se také dlouhodobě drží pod průměrem EU. V roce 2001 činila 2,5 % (v EU 3,1 %) a v dubnu 2012 dokonce poklesla na 2 %, které stanovila ECB jako cíl pro udržení finanční stability.

Německo má ale i problémy, a to především s celkovou zadlužeností, která v současnosti tvoří 81,8% HDP (asi 2 biliony eur), přičemž Maastrichtská kritéria dovolují pouze 60% HDP. Tuto hranici ovšem v této době dodržuje pouze 13 z 27 členských států EU.

Země má hlavní úlohu i v politických věcech, ve kterých společně s Francií úzce spolupracují. Německo se dlouhodobě snaží o zavedení politické unie v Evropě, to se mu ale stále nedaří, především díky nesouhlasu většiny členských států, které mají obavy z německé nadvlády na kontinentě. Současná kancléřka Angela Merkelová také silně bojuje o záchranu eura, které je díky ekonomické nestabilitě eurozóny v ohrožení, a podniká tak na tomto poli četné kroky, které ovlivňují dění v celé Evropě.

Seznam použité literatury

Literatura:

EUROSTAT. *Europe in figures - Eurostat yearbook 2011*. ISBN 978-92-79-18414-7 (PDF). 699 s. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/publications/recently_published>

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 805 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

HART, Liddell. *Dějiny druhé světové války*. 1. vyd. Brno: Jota, 2000. 784 s. ISBN 80-7217-117-9.

KAIN, Petr. Fond na záchranu eura ztrácí palebnou sílu. *Hospodářské noviny*, 16. 1. 2012, s. 1 - 3.

KUČEROVÁ, Irah. *Ekonomiky členských států Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2003. 124 s. ISBN 80-246-0650-X.

LUŇÁK, Petr a Marek PEČENKA. *Encyklopedie moderní historie*. 3. vyd. Praha: Libri, 2009. 656 s. ISBN 978-80-7277-410-4.

MORAVCOVÁ, Dagmar; PLECHANOVÁ, Běla; KREIDL, Jan. *Evropská politika sjednoceného Německa 1990-1999*. 1. vyd. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 2000. 182 s. ISBN 80-86130-08-8.

MÜLLER, Helmuth; KRIEGER, Karl Friedrich; VOLLRATH, Hanna. *Dějiny Německa*. 2. doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1995. 603 s. ISBN 80-7106-125-5.

OECD. *OECD Economic Surveys: Germany 2012*. ISBN 978-92-64-16870-1 (PDF). 121 s. Dostupné z: <<http://www.oecd-ilibrary.org>>

PANFIL, Tomáš. *Evropská unie: vše, co bychom měli vědět*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Fragment, 2003. 48 s. ISBN 80-7200-805-6.

SCHRÖTTER, Hans Jörg. *Aktuální slovník Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Brána, 2003. 224 s. ISBN 80-242-0965-9.

SPEER, Albert. *V srdci Třetí říše*. 1. vyd. Brno: Bonus A, 1996. 560 s. ISBN 80-85914-20-4.

TOMEŠ, Zdeněk. *Hospodářská politika 1900-2007*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2008. 264 s. ISBN 978-80-7400-002-7.

UNCTAD. *World Investment Report 2010*. ISBN 978-92-1-112806-2 (PDF). 220 s. Dostupné z: <<http://www.unctad.org/en/pages/PublicationArchive.aspx?publicationid=753>>

WAIGEL, Theo a kolektiv. *Naše budoucnost je Evropa*. 1. vyd. Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1997. 290 s. ISBN 80-86130-01-0.

WEIDENHOFFEROVÁ, Iva. *Malá encyklopedie Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 1997. 256 s. ISBN 80-85864-34-7.

Internetové zdroje:

BUSINESSINFO.CZ: Evropský měnový institut. [online]. 2009. [cit. 4. 2. 2012]. Dostupné z : <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/e/evropsky-menovy-institut-emi/1000697/6301/>>.

BUSINESSINFO.CZ: Německo. [online]. 2011. [cit. 30. 1. 2012]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/nemecko/1000636/>>.

BUSINESSINFO.CZ: Slovník pojmů EU – Paul-Henri Spaak. [online]. 2010. [cit. 15. 12. 2011]. Dostupné z: <<http://businessinfo.cz/cz/clanek/slovník-pojmu-eu/paul-henri-spaak/1000670/55951/>>.

ČESKÁ TELEVIZE: Německá nezaměstnanost je nejnižší za posledních 20 let. [online]. 2012. [cit. 17. 3. 2012]. Dostupné z: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/159041-nemecka-nezamestnanost-je-nejnizsi-za-poslednich-20-let/>>.

DEUTSCHE BUNDESBANK: External sector. [online]. 2012. [cit. 5. 5. 2012]. Dostupné z: <http://www.bundesbank.de/statistik/statistik_aussenwirtschaft_zahlungsbilanz.en.php>.

EUROPA: Evropská investiční banka. [online]. 2011. [cit. 15. 12. 2011]. Dostupné z: <http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/eib/index_cs.htm>.

EUROPA: Historie Evropské unie – 1945-1959 [online]. 2011. [cit. 13. 12. 2011]. Dostupné z: <http://europa.eu/about-eu/eu-history/1945-1959/index_cs.htm>.

EUROPA: Jednotný evropský akt. [online]. 2010. [cit. 12. 3. 2012]. Dostupné z: <http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/treaties_singleact_cs.htm>.

EUROSKOP.CZ: Čína investuje v Německu více než USA. [online]. 2012. [cit. 16. 3. 2012]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/8953/20483/clanek/cina-investuje-v-nemecku-vice-nez-usa/>>.

EUROSKOP.CZ: Finanční a hospodářská krize. [online]. 2012. [cit. 13. 3. 2012]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/9008/sekce/financni-a-hospodarska-krize/>>.

EUROSKOP.CZ: Historie integrace EU. [online]. 2005. [cit. 16. 12. 2011]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/8888/sekce/80-leta/>>.

EUROSKOP.CZ: Hospodářský a sociální výbor. [online]. 2008. [cit. 15. 12. 2011]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/85/sekce/hospodarsky-a-socialni-vybor/>>.

EUROSKOP.CZ: Názory na euro v zemích eurozóny. [online]. 2011. [cit. 12. 3. 2012]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/46/18174/clanek/nazory-na-euro-v-zemich-eurozony/>>.

EUROSKOP.CZ: Schengen. [online]. 2011. [cit. 16. 12. 2011]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>>.

EUROSTAT. [online]. 2012. [cit. 14. 3. 2012]. Dostupné z: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>>.

EVROPSKÁ KOMISE: Evropský sociální fond. [online]. 2011. [cit. 15. 12. 2011]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=35&langId=cs>>.

EVROPSKÁ KOMISE: Rozpočet EU. [online]. 2011. [cit. 14. 3. 2012]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/budget/index_cs.htm>.

EVROPSKÁ KOMISE: Zvládání inflace. [online]. 2012. [cit. 5. 5. 2012]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/economy_finance/focuson/inflation/how_cs.htm>.

FINANČNÍ NOVINY: Finanční krize. [online]. 2012. [cit. 13. 3. 2012]. Dostupné z: <<http://www.financninoviny.cz/financni-krize/>>.

FINANČNÍ NOVINY: Německý export loni poprvé překročil bilion eur, v prosinci klesl. [online]. 2012. [cit. 16. 3. 2012]. Dostupné z: <<http://www.financninoviny.cz/zpravodajstvi/zpravy/nemecky-export-loni-poprve-prekrocil-bilion-eur-v-prosinci-klesl/752196>>.

FONDY EVROPSKÉ UNIE: Phare. [online]. 2012. [cit. 30. 1. 2012]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/d4c5088c-5aba-492b-968a-8dfdcbe420c4/Phare>>.

IHNED.CZ: Investoři se začínají odklánět od Evropy. [online]. 2012. [cit. 16. 3. 2012]. Dostupné z: <<http://byznys.ihned.cz/c1-54396170-investori-se-zacinaji-odklanet-od-evropy>>.

KURZY.CZ: Meziroční inflace v Německu v lednu zpomalila na rovná dvě procenta. [online]. 2012. [cit. 5. 5. 2012]. Dostupné z: <<http://zpravy.kurzy.cz/305890-mezirocni-inflace-v-nemecku-v-lednu-zpomalila-na-rovna-dve-procenta/>>.

LIDOVKY.CZ: Z Bruselu saje peníze nejvíce Polsko, doplácí na to tradičně Němci. [online]. 2010. [cit. 14. 3. 2012]. Dostupné z: <http://byznys.lidovky.cz/z-bruselu-saje-penize-nejvice-polsko-doplaci-na-to-tradicne-nemci-phr-/statni-pokladna.asp?c=A101001_133818_statni-pokladna_nev>.

MINISTERSTVO FINANČÍ ČR: Fiskální semináře: Nová „fiskální brzda“ v Základním zákoně (Ústavě) Spolkové republiky Německo. [online]. 2011. [cit. 14. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/fiskalni_seminare.html>.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČR: Rada Evropy. [online]. 2002. [cit. 3. 2. 2012]. Dostupné z: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/rada_evropy/index.html>.

OECD: OECD Factbook 2011-2012: Economic, Environmental and Social Statistics. [online]. 2011. [cit. 14. 3. 2012]. Dostupné z: <http://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-factbook_18147364>.

Seznam zkratek

BÚ PB - Běžný účet finanční bilance

CDU - Křesťanskodemokratická unie Německa

DM - německá marka

ECB - Evropská centrální banka (European Central Bank)

ECU - Evropská měnová jednotka (European Currency Unit)

EFSF - Evropský fond finanční stability (European Financial Stability Facility)

EFTA - Evropské sdružení volného obchodu (European Free Trade Association)

EHS - Evropské hospodářské společenství

EIB - Evropská investiční banka (European Investment Bank)

EMI - Evropský měnový institut (European Monetary Institute)

EMU - Evropská měnová unie

ES - Evropská společenství

ESCB - Evropský systém centrálních bank

ESF - Evropský sociální fond (European Social Fund)

ESUO - Evropské společenství uhlí a oceli

EU - Evropská unie (European Union)

EUR - euro

EURATOM - Evropské společenství pro atomovou energii

FPD - Svobodná demokratická strana Německa

HDP - hrubý domácí produkt

HMU- Hospodářská a měnová unie

HND - hrubý národní důchod

IAI - Institut pro mezinárodní vztahy

JEA - Jednotný evropský akt

KPD - Komunistická strana Německa

LDPD - Liberálně demokratická strana Německa

mil. - milion

mld. - miliarda

MMF - Mezinárodní měnový fond

NATO - Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization)

NDR - Německá demokratická republika

NSDAP - Národně socialistická dělnická strana Německa

NVA - Národní lidová armáda NDR

OECD - Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)

OEEC - Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (Organization for European Economic Cooperation)

OSN - Organizace spojených národů

RVHP - Rada vzájemné hospodářské pomoci

SED - Sjednocená socialistická strana Německa

SPD - Sociálnědemokratická strana Německa

SRN - Spolková republika Německo

SSSR - Svaz sovětských socialistických republik

USA - Spojené státy Americké (United States of America)

USD - americký dolar

ÚV KSSS - Ústřední výbor Komunistické strany Sovětského svazu

VE - zúčtovací jednotka v Německu

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou (bakalářskou) práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou (bakalářskou) práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová (bakalářská) práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové (bakalářské) práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové (bakalářské) práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou (bakalářskou) práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11. 05. 2012

.....

jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

David Stašek
Myslbekova 1077
676 02 Moravské Budějovice